

CEZA MUHALEMESİNDE MALEN SORUMLU

THE INDIVIDUALS LIABLE FOR PECUNIARY COMPENSATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Araştırma Makalesi
Bilgehan SAVAŞCI TEMİZ*

ÖZ

Davaya katılma, sanığın cezalandırılmasını veya cezalandırılmamasını sağlamak amacıyla, mağdur, suçtan zarar gören ve malen sorumlunun kendisine tanınan hak ve yetkilerle ceza muhakemesi sürecinde etkin olabilmesidir. Ceza muhakemesinde katılma hakkına sahip olanlardan birisi de malen sorumludur. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda mağdur ve suçtan zarar gören ile birlikte malen sorumluya da katılma hakkı tanınarak katılmanın kapsamı genişletilmiştir. Mağdur hakları içerisinde önemli bir yer tutan ve suçtan zarar görenin iddia makamının yanında ancak ondan bağımsız olarak davayı yönlendirebilmesine olanak sağlayan katılma hakkının malen sorumluya da verilmesi kurumun amaçları ve niteliğiyle çeliştiği gerekçesiyle eleştirilmektedir.

Malen sorumlu kesinleşmiş hükmün sonuçlarına maddi veya mali sorumluluk taşımak suretiyle katlanacak veya bu sonuçlardan etkilenen olan kişidir. Bu kavramla çoğunlukla başkasının fiilinden kusursuz olarak sorumlu olan kişiler kastedilmekte, kavram özel hukuk ve idare hukuku bilgisinden faydalanarak tanımlanmaya çalışılmaktadır. Sanığın mahkûmiyeti halinde hükmün sonuçlarından olumsuz olarak etkilenen malen sorumlu, mağdur ve suçtan zarar görenden farklı olarak sanığın cezalandırılmamasını sağlamak için davaya katılmaktadır. Bu durum malen sorumlunun savcının mı yoksa sanığın mı yanında davaya katıldığını tartışmalı hale getirmiştir.

Çalışmada öncelikle malen sorumlu kavramının ne anlama geldiği ve malen sorumlu sıfatına sahip olmanın ceza muhakemesi bakımından sonuçları incelenecektir. Mağdur ve suçtan zarar görenden farklı bir niteliğe sahip olan malen sorumlunun ceza muhakemesindeki konumu anlatılmaya çalışılacak, sonrasında katılan olarak malen sorumluya özgü hükümler incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Malen sorumlu, davaya katılma, mağdur, suçtan zarar gören, mağdur hakları

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1445306

Makalenin Geliş Tarihi: 29.02.2024

Makalenin Kabul Tarihi: 30.12.2024

* Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı

E-posta: bilgehan.savasci@atauni.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5567-2646

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

ABSTRACT

Intervening the public claim is the ability of the victim, the individual who has been damaged by crime and the individuals liable for pecuniary compensation be active in the criminal procedure process with the rights and powers granted to them, in order to ensure that the accused is punished or not punished. One of those who have the right to participate in the criminal procedure is also the individuals liable for pecuniary compensation. In the Code of Criminal Procedure, the scope of participation has been expanded by granting the right to participate to the individuals liable for pecuniary compensation, as well as the victim and the person who has been damaged by the crime. Granting the intervening the public claim, which has an important place among victims' rights and allows the person who has been damaged by the crime to direct the case alongside but independently of the prosecution, to the person responsible has been criticized on the grounds that it contradicts the purposes and nature of the institution.

The individuals liable for pecuniary compensation who will bear the consequences of the final judgment or be affected by these consequences by bearing material or financial responsibility. This concept mostly refers to people who are perfectly responsible for someone else's actions, and the concept is tried to be defined by making use of private law and administrative law knowledge. Unlike the victim and the person who has been damaged by the crime, the individuals liable for pecuniary compensation who will be negatively affected by the consequences of the verdict if the accused is convicted, participates in the case to ensure that the defendant is not punished. This situation has made it controversial whether the individuals liable for pecuniary compensation participated in the case alongside the prosecutor or the accused.

In the study, first of all, what the concept of the individuals liable for pecuniary compensation means and the consequences of having the title of the individuals liable for pecuniary compensation in terms of criminal procedure will be examined. The position of the the individuals liable for pecuniary compensation, who has a different character from the victim and the person who has been damaged by the crime, in the criminal procedure will be tried to be explained, and then the provisions specific to the individuals liable for pecuniary compensation as a participant will be examined.

Keywords: the individuals liable for pecuniary compensation, intervening the public claim, the victim, the individual who has been damaged by crime, rights of victim.

EXTENDED SUMMARY

Intervening the public claim; those who have the right to intervene in the case request to intervene in the public case and take the side of the public prosecutor or the accused. Intervening the public claim, which is a secondary criminal case, and legal subjecthood as a intervener in the criminal procedure are requested in this case. The victim, the individual who has been damaged by crime and the individual liable for pecuniary compensation who has the right to intervening the public claim, requests to take part in the public case with the same rights as the complainant until the verdict is given.

According to Article 237/1 of the Code of Criminal Procedure, the victim, the individual who has been damaged by crime and the individual liable for pecuniary compensation have the right to intervene in the case. The fact that the individual liable for pecuniary compensation has the right to intervene is an innovation introduced by the Criminal Procedure Law No. 5271. While in practice during repealed Code of Criminal

Procedure period, it was accepted that the individual liable for pecuniary was admitted to the case as an intervener in confiscation cases, but there was no provision regarding this in the Law. Criminal Procedure Law No. 5271 regulates the scope of people who have the right to interveing the public claim more broadly than the repealed Code.

The individual liable for pecuniary compensation is defined in the Code of Criminal Procedure The individual, who, carrying the material and monetary liability, shall be effected by the results of the judgment regarding the case to be adjudicated, and who is subject to the consequences of the court's final decision. The individual liable for pecuniary compensation is the natural or legal person who will be affected by or endure the consequences of the verdict by bearing material or financial responsibility after the verdict is finalized at the end of the case, despite not carrying out the enforcement actions of the crime. It can also be defined as the person from whom damage resulting from the commission of a criminally liable crime is claimed. Although he/she does not carry out the enforcement actions of the crime, he/she is financially affected by the payments he has to make as a result of the consequences of the financially responsible verdict. The most important result of being the individual liable for pecuniary compensation is that the person concerned can exercise his/her right to intervene in criminal proceedings. Since the personal rights lawsuit has been abolished, it is no longer possible to demand personal rights from the the individual liable for pecuniary compensation in the criminal court.

In private law, equity, control and duty of care, strict liability arising from danger liability and the concept of the individual liable for pecuniary compensation are related to each other. If the crime caused damage according to private law and liability for compensation arises due to strict liability, the individual liable for pecuniary compensation also has private law liability due to the crime committed. In these cases, the tort that causes damage also constitutes a crime. Although the responsibility of the employer generally comes to the fore in terms of the concept of male liability, this concept actually refers to all people who are perfectly responsible for the actions of someone else. The Code of Criminal Procedure also regulates the person who is legally responsible to include all persons who are legally responsible for the act committed by someone else. Being the individual liable for pecuniary compensation is one of the conditions for intervening the public case. In order to intervene in the case, the person concerned must first be the individual liable for pecuniary compensation.

The importance of the individual liable for pecuniary compensation in the criminal procedure is that he/she is given the right to intervene in the case together with the person who has been damaged by the crime. However, although both have the right to intervene, the positions of the person who has been damaged by the crime and the individual liable for pecuniary compensation in the criminal procedure and their purposes of intervening in the case are different from each other. The victim files a lawsuit for intervening to ensure that the accused is punished. And they carries out allegation activities by intervening in the case alongside the public prosecutor. Since the liability of the individual liable for pecuniary compensation to compensate will arise with the conviction of the accused, the interest of the individual liable for pecuniary compensation is that the accused should not be punished, unlike the person who has been damaged by the crime. He/she intervenes in the case on the side of the accused, not the responsible prosecutor, whose interests in terms of criminal procedure are in the same direction as the accused.

In order for the individual liable for pecuniary compensation to intervene in a public lawsuit, there must first be a public lawsuit filed. He/she is intervening in the case opened by the public prosecutor. In order for him/her to request to intervene and gain the title of intervener, there must first be a case opened by the public prosecutor. In order to intervene, the public case must be pending; it is not possible to intervene in a case that is not pending. Intervening in the case is a right granted to everyone who has the right to intervene in the case, regardless of crime.

In cases where the criminal confiscation case is tried together with the main criminal case, he/she can intervene in the case as a intervener in accordance with Article 237. In this case, he/she can exercise all the rights that the intervener has, including expressing his opinion regarding the confiscation. He/she is also the person who have rights on the items or other assets that is subject to confiscation or return, shall be summoned to the main trial also. These individuals may enjoy the rights of the accused.

GİRİŞ

Davaya katılma; davaya katılma hakkı olanların kamu davasına katılma talebinde bulunarak cumhuriyet savcısının veya sanığın yanında yer almasıdır. Tali bir ceza davası olan davaya katılma ile ceza muhakemesinde katılan sıfatıyla yasal sujelik talep edilmektedir¹. Katılma kurumu ile katılma hakkına sahip olan mağdur, suçtan zarar gören ve malen sorumlu hüküm verilene kadar şikâyetçinin sahip olduğu haklara sahip olarak kamu davasında yer almaya ilişkin talepte bulunmaktadır².

Ceza muhakemesinde suç kamu adına takip edilmekte, iddia görevi toplum adına savcılık tarafından yapılmaktadır. Suçtan doğrudan etkilenen mağdura kamu davasına katılma hakkı verilerek mağdurun savcının yanında davaya katılması ve davada etkin rol alması sağlanmakta ve bu şekilde aslında mağdurun sanıktan gerçek anlamda intikam alması engellenmek istenmektedir³. Katılan sıfatını alması suçtan zarar görenin ceza kovuşturması sürecine ilişkin olarak daha etkin bilgilendirilmesini sağlamaktadır⁴. Ceza Muhakemesi Kanununun 237/1 maddesine göre mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların davaya katılma hakkı vardır. Malen sorumlunun katılma hakkına sahip olması CMK ile gelen bir yeniliktir. 1412 Sayılı CMUK döneminde uygulamada

---

1 Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (21. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım 2022) 1002.

2 Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (14. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2021) 548.

3 Doğan Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınları 2020) 467; Centel ve Zafer (n1) 1002; Gülfem Pamuk, *Türk ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuku'nda Mağdurun Makam Olarak Yeri* (Beta Basım Yayım Dağıtım 2012) 149.

4 Pamuk (n3) 148.

müsadere davalarında malen sorumlunun müdahil olarak davaya kabulü benimsenmiş iken Kanunda buna ilişkin bir hüküm bulunmamaktaydı⁵. Ceza Muhakemesi Kanunu davaya katılma hakkı bulunan kişilerin kapsamını CMUK tan daha geniş düzenlenmiş ve mülga kanundan farklı olarak mağdur ile malen sorumlu da açıkça zikredilerek bunların kamu davasına katılabileceği açıkça kabul edilmiştir.

I. MALEN SORUMLU KAVRAMI

Malen sorumlu 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tanımlar başlıklı 2. maddesinde ve Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4. maddesinde *yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddi ve mali sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişi* olarak tanımlanmaktadır.

1412 sayılı CMUK m. 251'de delillerin tartışılmasından sonra sözün sırasıyla davacıya, Cumhuriyet savcısına, malen sorumluya ve sanığa verileceği düzenlenmesine rağmen malen sorumlu kavramının ne anlama geldiğine ilişkin herhangi bir düzenleme yoktu. Doktrinde ise malen sorumlu *suçtan kaynaklanan zararın giderilmesi için istekte bulunulması halinde sanığın fiilinden medeni hukuk açısından sorumlu tutulabilecek kişi* olarak tanımlanmaktaydı⁶. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 465. maddesinde *bir kimsenin veya şirketin hizmetinde bulunanlar tarafından vazife ve hizmet sırasında işlenen taksirli öldürme ve müessir fiiller bakımından hükmedilecek tazminattan o kimse veya şirketin malen sorumlu olduğuna* ilişkin düzenleme vardı. Düzenlemeye göre malen sorumlunun gerçek veya tüzel kişi olabilmesi mümkündü.

Malen sorumlu *suçun icra hareketlerini gerçekleştirmemesine rağmen dava sonunda verilen hükmün kesinleşmesinden sonra maddi veya mali sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak gerçek ya da tüzel kişidir*⁷. Malen sorumlu bir suçun işlenmesi ile ortaya çıkan zararın talep edildiği kişi olarak da tanımlanabilir⁸. Suçun icra hareketlerini gerçekleştirmemekte birlikte malen sorumlu

5 Sami Onursal, *Kamu Davasına Müdahale* (Fakülteler Matbaası 1968) 36; *Zihinsel Özürlüler Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürü'nün rüşvet aldığı gerekçesiyle aleyhinde açılan kamu davasına, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü'nün yargılama sonucuna göre sanık hakkında disiplin cezası vermeye yetkili olması nedeniyle katılması kabul edilmiştir*. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 1133/1367, T:09.04.1997; Benzer şekilde Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 3965/295, T:12.12.1996, Pamuk (n3)168.

6 Feridun Yenisey, *Duruşma ve Kanun Yolları* (2. Baskı, Beta Yayıncılık 1990) 76.

7 Centel ve Zafer (n1) 1010; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 537; Gözde Kazaker, *Kamu Davasına Katılma* (Adalet Yayınevi Ankara 2019) 82.

8 Ziya Koç, *Ceza Muhakemesinde Katılan* (XII Levha Yayıncılık 2011) 102; "sanıkların katılma talebinde bulunan TCDD Haydarpaşa limanı bünyesinde çalışmakta olduklarının ve suç teşkil edebilecek eylemleri dolayısıyla katılma talebinde bulunanın mali sorumluluğunun ortaya çıkabileceğinin kabulü ile CMK' nın

hükmün sonuçlarından yapmak zorunda olduğu ödemeler ile mali olarak etkilenmektedir⁹. Malen sorumlu sıfatına sahip olmanın en önemli sonucu ilgili kişinin ceza muhakemesinde katılma hakkını kullanabilmesidir. Şahsi hak davası kaldırılmış olduğu için malen sorumludan ceza mahkemesinde şahsi hakların talep edilmesi artık mümkün değildir. CMUK döneminde suçtan zarar görenler doğrudan veya bir kamu davasına katılmak suretiyle şahsi hak davası açabiliyor ve suç dolayısıyla uğramış olduğu maddi ve manevi zararlarının tazmin edilmesini ceza mahkemesinden isteyebiliyordu¹⁰. Talep edilen şahsi hakların aslında ceza hukukuyla bir ilgisi bulunmadığı ve bir özel hukuk uyumsuzluğu söz konusu olduğu için bu davalar ceza davası içinde yer alan özel hukuk davaları olarak tarif edilmekteydi¹¹. Katılanın en önemli haklarından birisi şahsi hak davası açabilmesi ve uğramış olduğu zararların giderilmesini ceza mahkemesinden talep edebilmesiydi. Konusu maddi-manevi tazminat talebi, malın iadesi veya bir edimin ifası olan şahsi hak davalarında özel hukuka ilişkin yaptırımlara karar verilse de ceza muhakemesi hukuku kuralları uygulanmaktaydı.¹² Suç mağduriyetini gidermeye yönelik bu davalarda ceza mahkemesi uğramış oldukları zarar bakımından zarar görenlerin tazminat taleplerini inceleyebiliyordu¹³. Bu halde suçtan zarar görenler hem ceza davasının hem de şahsi hak davasının tarafıydı¹⁴. CMK ile birlikte bu dava türü kaldırıldığından artık üçüncü kişinin vermiş olduğu zararın malen sorumlu tarafından tazmin edilmesi için ilgili dava hukuk mahkemesine açılmalıdır. Dolayısıyla ceza yargılaması bakımından ilgili kişinin malen sorumlu sıfatına sahip olup olmadığının tespiti bu kişinin katılma hakkı bulunup bulunmadığının belirlenmesinde önemlidir, yoksa ceza mahkemesinin suç dolayısıyla uğranan zararı malen sorumludan özel hukuk anlamında tazmin etmesi mümkün değildir.

237/2. Maddesi uyarınca malen sorumlu tcdd'nin davaya katılmasına karar verilerek yapılan incelemede", Yargıtay 12. Ceza Dairesi, E: 2017/2630, K: 2017/9478, T: 28/11/2017.

⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 537; Akın Boyacı "Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma" (2013) 71(1) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 165.

¹⁰ Ömer Ömeroğlu, *Türk Ceza Mahkemesinde Şahsi Dava ve Gerekliği Sorunu* (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1999) 31; Cemil Saatçioğlu, "Davaya Katılma, Kişisel Dava, Kaçakçılık ve Orman Davalarında Davaya Katılma", (1973) 64 (5-6) Adalet Dergisi 430; Mehmet Handan Surlu, "Ceza Davalarında Kişisel Hak İstemi ve Sonuçlandırılması", (1970) 61 (8) Adalet Dergisi 514.

¹¹ Ömeroğlu (n10) 31-32, Surlu (n10) 514; Erdener Yurtcan, *Şahsi Dava ve Uygulaması*, (3. Baskı, Işın Yayıncılık 1989) 142.

¹² Ömeroğlu (n10) 31-32; Surlu (n10) 514-515; Yurtcan (n11) 142.

¹³ Burak Ateş, *Kamu Davasına Katılma* (Adalet Yayınevi 2021) 40.

¹⁴ Onursal (n 5) 159; Koç (n8) 41; Kazaker (n7) 24, Ateş (n13) 40; Veli Kafes, "Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi", (2011) 60 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 98-99.

Özel hukuktaki hakkaniyet, denetim ve özen gösterme yükümlülüğü, tehlike sorumluluğundan kaynaklanan kusursuz sorumluluk halleri ile malen sorumlu kavramı birbirleriyle ilişkilidir¹⁵. Suç özel hukuka göre bir zarar doğurmuş ve kusursuz sorumluluk gereği tazminat sorumluluğu doğmuş ise malen sorumlu da işlenen suç dolayısıyla özel hukuk sorumluluğuna sahiptir. Bu hallerde zarara yol açan haksız fiil aynı zamanda bir suç oluşturmaktadır¹⁶. Türk Borçlar Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen adam çalıştırmanın sorumluluğu (TBK m. 66), yapı malikinin sorumluluğu (TBK m. 69), ev başkasının sorumluluğu (TMK m. 369), taşınmaz malikinin sorumluluğu (TMK m. 730) malen sorumlu olma hallerine örnek olarak gösterilebilecek hükümlerdir¹⁷. Malen sorumlu kavramı bakımından genellikle adam çalıştırmanın sorumluluğu ön plana çıksa da aslında bu kavramla başkasının fiilinden kusursuz olarak sorumlu olan tüm kişiler kastedilmektedir¹⁸. CMK da malen sorumluyu başkasının işlemiş olduğu fiilden hukuken sorumlu olan tüm kişileri kapsayacak şekilde düzenlemiştir¹⁹.

Türk Borçlar Kanunu'nun 66. maddesine göre *adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür*. Kusursuz bir sorumluluk türü olan adam çalıştırmanın sorumluluğunda; adam çalıştıran başkasının fiilinden çalışanlar üzerindeki denetim ve gözetim yükümlülüğünü yerine getirmediği, özen ödevini ihlal ettiği için sorumlu tutulmaktadır²⁰. Adam çalıştıran özel hukuk ilişkisi içerisinde bir işin görülmesi veya yürütülmesi için yanında başka bir kişi çalıştıran kişidir. TBK'nın 66. maddesi gereği çalışanın bir işin gördürülmesi sırasında hukuka aykırı bir fiille üçüncü kişilere zarar vermesi halinde adam çalıştıran sorumludur²¹. Eğer çalışanın başkasına vermiş olduğu zarar aynı zamanda suç teşkil etmekte ise adam çalıştıran çalışan hakkında açılan ceza davasına çalışandan şikâyetçi olmak suretiyle malen sorumlu olarak katılabilir. Örneğin çatıya kiremit döşetirken çalıştırılan pozisyonunda olan

---

¹⁵ Koç (n8) 103.

¹⁶ Nurullah Kunter, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, (18. Baskı, Beta Basım Yayıncılık 2010) 289-290; Koç (n8) 103.

¹⁷ Sultan Öndeş, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Kamu Davasına Katılma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019) 50.

¹⁸ Faruk Erem, *Ceza Usulü Hukuku*, (4. Basım, Sevinç Matbaası 1979) 191; Kazaker (n7) 87.

¹⁹ Koç (n8) 103.

²⁰ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26. Basım, Yetkin Yayınları 2021) 568; Safa Reisoğlu, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25. Basım, Yetkin Yayınları 2014) 181-182; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (20. Basım, Turhan Kitabevi 2016) 342.

²¹ Eren (n20) 568; Reisoğlu (n20) 182; Kılıçoğlu (n20) 342.

işçinin dikkat etmeyerek elindeki kiremiti yere düşürdüğü ve bunun neticesinde yoldan geçen üçüncü bir kişinin yaralandığı olayda²² işçi hakkında açılan taksirle yaralama davasına adam çalıştıran malen sorumlu olarak katılma hakkına sahiptir. Borçlar hukukuna göre adam çalıştıran çalışanın üçüncü kişilere hukuka aykırı olarak vermiş olduğu zararları karşılamakla yükümlü kişi olduğu için, kendisi aynı zamanda ceza hükmünün sonuçlarından da mali sorumluluk taşıyarak etkilenecek kişidir. TBK m. 66/4'e göre adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde rücu hakkına sahiptir. Yine Türk Medeni Kanunu m. 369'da düzenlenen ve özen yükümlülüğünün ihlalini oluşturan bir kusursuz sorumluluk türü olan ev başkanının sorumluluğunda ev başkanı ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan objektif özen ve gözetim yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde kusurlu olmasa dahi sorumludur²³. Ev başkanı verilen zararın suç oluşturması halinde ilgili kişi hakkında açılan ceza davasına malen sorumlu olarak katılabilir. Ancak akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünün başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak şekilde yerine getirilmemesi TCK'nın 175. maddesinde suç olarak düzenlenmiştir. TCK m. 175 dolayısıyla açılacak ceza davasında dikkat ve özen ödevi bulunan ve bunu yerine getirmeyen ev başkanı kendisine yüklenen görevi ihmal ettiği için, bizzat kendi fiilinden dolayı fail olarak yargılanmaktadır, dolayısıyla bu davada malen sorumlu olarak davaya katılması elbette söz konusu değildir. Malen sorumlu olması ancak ev başkanı olarak sorumluluğu altında bulunan kişilerin vermiş olduğu ve suç oluşturan zararlar bakımındandır. Türk Borçlar Kanunu'nun 67. maddesinde düzenlenen ve yine bir kusursuz sorumluluk türü kabul edilen hayvan bulunduranın sorumluluğu bakımından da hayvan bulunduran hayvanın başkasına vermiş olduğu zararlardan sorumludur. Ancak hareket yeteneği olmayan hayvanın hareketi ceza hukuku anlamında fiil sayılamayacağından bu hal malen sorumlu için örnek verilebilecek bir durum değildir²⁴.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 85. maddesinde işleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibinin, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına katılan yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olduğu ve bu kişilerin aracın işletilmesinden

---

²² Eren (n20) 570.

²³ Eren (n20) 638.

²⁴ Aksine örnek olarak kabul eden Öndeş (n17) 50.

doğan zararı kusurlu olmasalar dahi tazmin etmek zorunda oldukları düzenlenmiştir²⁵. Dolayısıyla ölüme veya yaralanmaya neden olan bir trafik kazasında işleyen ve araç işleticisi teşebbüs sahibi malen sorumlu sıfatıyla kamu davasına katılabilir²⁶. Sigorta şirketleri de malen sorumlu olarak davaya katılabilir. Sigorta ettiren tarafından işlenen haksız fiil aynı zamanda suç oluşturmakta ise sanığın sigorta şirketi de sanık hakkındaki ceza davasına malen sorumlu olarak katılma hakkına sahiptir²⁷.

İdare hukuku dolayısıyla devlet de malen sorumlu sıfatına sahip olabilir. İdare hukukundan kaynaklanan kusursuz sorumluluk ve kusurlu sorumluluk olarak adlandırılan hizmet kusuru hallerinde kamu görevlilerinin fiillerinden dolayı devletin sorumluluğu söz konusudur. İdarenin mali sorumluluğu bir kamu hizmetinin görülmesinden kaynaklanan zararın zarar görene idarenin malvarlığından tazmin edilerek verilmesidir²⁸. Kusursuz sorumluluk idarenin yürütmekte olduğu tehlikeli hizmetler veya kullandığı tehlikeli araçlar dolayısıyla ortaya çıkan zarardan kusur aranmaksızın devletin sorumlu olmasıdır²⁹. Hizmet kusuru bakımından idarenin sorumluluğu ise her ne kadar özel hukuktaki adam çalıştırının sorumluluğuna benzetilebilse de bu özel hukuktan farklı kamu hukukuna özgü bir sorumluluk türüdür. Adam çalıştırının sorumluluğunda çalıştırının dolaylı olarak zarardan sorumlu olmasına karşılık, hizmet kusurunda devlet kamu görevlisinin vermiş olduğu zarardan doğrudan sorumludur³⁰. Hizmet kusuru; bir kamu hizmetinin kurulması veya yerine getirilmesi dolayısıyla, hizmetin yürütülmemesi, kötü yürütülmesi veya geç yürütülmesi sonucu ortaya çıkar³¹. Kamu görevlilerinin görevlerini yaparken, görevleri dolayısıyla kendilerine verilmiş araç ve gereçleri ya da kamu görevinin sağladığı nüfuz ve yetkiyi kullanarak üçüncü kişiye vermiş oldukları hukuka aykırı zararlardan idare hizmet kusuru ilkesi dolayısıyla sorumludur³². Hizmet kusurundan dolayı açılan tazminat davaları kamu

²⁵ Eren (n20) 690; Reisoğlu (n20) 2014 200; Kılıçoğlu (n20) 386-387.

²⁶ Kazaker (n7) 86; Öndeş (n17) 50; Canan Ünlütepe, *Kamu Davasına Katılma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2008) 7; “*Katılan sanık Aydın’ın kullandığı aracın sahibi olan A. İletişim Tel.İnş.San.Tic. Ltd. Şti’nin malen sorumlu sıfatıyla CMK’nın 237/1. maddesi gereğince davaya katılma hakkının bulunması*”, Yargıtay 12. CD, 9209/6371, 14.04.2016.

²⁷ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 537; Kazaker (n7) 87.

²⁸ Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, (25. Basım, Ekin Yayınları 2023) 678.

²⁹ Gözler ve Kaplan (n28) 695.

³⁰ A. Şeref Gözübüyük ve Turgut Tan, *İdare Hukuku Cilt II* (9. Basım, Turhan Kitabevi 2017) 678.

³¹ Gözübüyük ve Tan (n30) 677; Gözler ve Kaplan (n28) 610.

³² Turan Yıldırım, Melikşah Yasin, Nur Kaman, Eyüp Özdemir, Gül Fiş Üstün, Hüseyin Melih Çakır ve Özge Okay Tekinsoy, *İdare Hukuku* (8. Basım, On İki Levha Yayıncılık 2020) 948; “*Olayın şikâyetçi idareye ait aracın kullanılması sırasında meydana geldiği anlaşılmış olup, idarenin malen sorumlu olarak davaya katılma*

görevlisinin kusuru olsa dahi özel hukuk mahkemesinde değil idare mahkemesinde ilgili idareye karşı açılmakta, ilgili idare sonrasında kamu görevlisine rücu etmektedir³³. Kusur kamu görevlisine ait olsa bile devlet tarafından yürütülen kamu göreviyle ilişkili olduğu için idari sorumluluk ortadan kalkmaz³⁴. Hizmete ilişkin bir kusur sonucu doğan zarar zaten soyut bir kişi olması nedeniyle kusuru olamayacak olan devlet tarafından tazmin edilmektedir³⁵. Verilmiş olan zararın suç teşkil etmesi halinde de hizmet kusuru dolayısıyla devletin sorumlu olduğu kabul edilmektedir³⁶. Örneğin devlet hastanesinde çalışan hekimin işlemiş olduğu taksirli öldürme veya yaralama suçu dolayısıyla hekime açılan davada hizmet kusuru dolayısıyla ortaya çıkan zarardan doğrudan sorumlu olan Sağlık Bakanlığı malen sorumlu olarak ceza davasına katılabilir³⁷. İdarenin kusursuz sorumluluğu bakımından ise idarenin eylemi ile zarar arasında nedensellik bağının bulunması idari sorumluluk için yeterli sayılmakta ayrıca bir kusur aranmamaktadır³⁸. Kusursuz sorumluluk kapsamında örnek olarak 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun verilebilir. Bu Kanuna göre rücu hakkı saklı olmak üzere terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin zararları Devlet tarafından karşılanmaktadır. 5233 Kanun kapsamında açılan ceza davalarında İçişleri Bakanlığı malen sorumlu olarak davaya katılabilir.

II. MALEN SORUMLUNUN CEZA MUHAKEMESİNDEKİ KONUMU

Malen sorumlunun ceza muhakemesindeki önemi kendisine suçtan zarar görenle birlikte davaya katılma hakkı tanınmış olmasıdır. Ancak her ne kadar ikisi de katılma hakkına sahip olsa da suçtan zarar gören ile malen sorumlunun ceza muhakemesindeki pozisyonları ve davaya katılma amaçları birbirinden farklıdır³⁹. Mağdur veya suçtan zarar gören sanığın cezalandırılmasını sağlamak için katılma davası açmakta ve Cumhuriyet savcısının yanında davaya katılarak iddia faaliyetinde bulunmaktadır. Sanığın mahkûmiyetiyle birlikte malen sorumlunun tazmin sorumluluğu ortaya çıkacağı için malen

---

hakkı bulunduğu gözetilmeden” Yargıtay 9. CD., 5851-6223, 16.11.2006, Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu C. II (Yayın Matbaacılık 2008) 1500.

³³ Gözübüyük ve Tan (n30) 690.

³⁴ Metin Günday, *İdare Hukuku*, (10. Baskı, İmaj Yayınevi 2013) 370.

³⁵ Gözler ve Kaplan (n28) 687.

³⁶ Yıldırım, Yasin, Kaman, Özdemir, Fiş Üstün, Çakır ve Okay Tekinsoy (n32) 948.

³⁷ Kazaker (n7) 85.

³⁸ Gözübüyük ve Tan (n30) 679, Gözler ve Kaplan (n28) 694.

³⁹ Kazaker (n7) 82.

sorumlunun menfaati suçtan zarar görenin aksine sanığın cezalandırılmaması yönündedir. Ceza muhakemesi bakımından çıkarları sanıkla aynı yönde olan malen sorumlu savcının değil sanığın yanında davaya katılmaktadır⁴⁰.

5271 Sayılı CMK'da Mülga CMUK'un aksine katılmanın iddia makamına mı yoksa savunma makamına mı olacağına ilişkin bir açıklık yoktur. Mülga CMUK da şahsi davanın mümkün olması ve bu kurumla benzer özellikleri göstermesi nedeniyle katılmanın iddia makamının yanında olacağı anlaşılmaktaydı. Ancak mevcut CMK da şahsi dava kaldırılmış olduğu için bu konu ucu açık kalmıştır. Doktrinde bizimde katıldığımız ağırlıklı görüş malen sorumlunun sanığın yanında davaya katılacağını savunmaktadır. Buna göre her ne kadar sanıktan şikâyetçi olarak davaya katılsa da aslında malen sorumlu savunma makamının bir süjesidir. Menfaatleri sanıkla uyumlu olan malen sorumlu davaya sanık yanında katılmakta ve ona savunmasında yardımcı olmaktadır⁴¹. Örneğin işleten, iş kapsamında araçla işlediği suçtan dolayı sanık şoförün yanında, adam çalıştıran da çalıştırdığı kişinin işlediği suçtan dolayı onun yanında davaya katılabilir⁴². Yargıtay kararlarında da malen sorumlunun sanık yanında davaya katılacağı kabul edilmektedir⁴³. Kanundaki ifade dolayısıyla malen sorumlunun iddia makamını oluşturduğu düşünülebilse de sanığın beraat etmesi malen sorumlunun lehine olduğu için malen sorumlu savunma makamında sanıkla birlikte yer almaktadır⁴⁴. Ancak malen sorumlunun sorumluluğunun maddi veya mali bir sorumluluk olması dolayısıyla özel hukuk sorumluluğuna daha yakın olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Malen sorumlu failin işlediği suçtan kaynaklanan zararı tazmin etmekle yükümlüdür, özel hukuk bakımından malen sorumlu ile sanığın menfaatleri de her zaman aynı yönde değildir⁴⁵. Malen sorumlu sanık hakkında kovuşturma sonucunda hükmedilen mahkûmiyet kararını hukuk mahkemesinde görülen rücu davalarında kullanarak ceza mahkemesinde sanık statüsünde olan kişinin kusurunu ispatlamaya çalışabilir⁴⁶. Ceza

⁴⁰ Centel ve Zafer (n1) s. 1010; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 537; Koç (n8). 8; Kazaker (n7) 82.

⁴¹ Mahmut Koca, "Temyiz Yolunda Davaya Katılma" (2014) 18 (5) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 8; Ali Rıza Çınar, "Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma" (2019) 21, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan 2811; Centel ve Zafer (n1) 205-206; Cumhuriyet Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (14. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023) 160; Koç (n8) 102; Pamuk (n3)169.

⁴² Çınar (n45) 2811; Centel ve Zafer (n1) 206.

⁴³ Yargıtay 12. CD, 872/4771, 11.06.2014; 2585/5188, 29.03.2016; 2585/5188, 29.03.2016.

⁴⁴ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (10. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022) 185, Şahin ve Göktürk (n45) 35.

⁴⁵ Kazaker (n7) 82-83.

⁴⁶ Öndeş (n17) 50.

mahkemesi kararları hukuk mahkemelerini, hukuk mahkemesi kararları da ceza mahkemelerini kural olarak bağlamamakta, bu kararlar birbirleri için kesin hüküm teşkil etmemektedir⁴⁷. Ancak uygulamada hukuk mahkemeleri ceza davalarını genellikle bekletici mesele yapmaktadır. Türk Borçlar Kanunu'nun 74. Maddesine göre ceza hâkiminin kusur, ayırt etme gücü, beraat, kusurun değerlendirilmesi ve zararın belirlenmesine ilişkin kararlarıyla hukuk hâkimi bağlı değildir. Bunların dışında kalan, ceza davasında toplanan deliller, fiilin hukuka aykırılığına veya nedensellik bağına ilişkin somut olgular ise hukuk hâkimini de bağlayacaktır. Dolayısıyla malen sorumlu ceza mahkemesi tarafından tespit edilen maddi olguları ve sanık hakkındaki mahkûmiyet kararını sanığın aleyhine hukuk mahkemesindeki rücu davasında kullanabilir⁴⁸. Bizce sanık hakkında şikâyetçi olarak davaya katılmakla birlikte ceza davası bakımından çıkarlarının daha çok sanıkla örtüşmesi, ceza mahkemesindeki sanık aleyhine delilleri hukuk mahkemesindeki rücu davasında kullanabilmesi, sorumluluğunun daha çok özel hukuk sorumluluğu olması itibarıyla malen sorumlunun ceza muhakemesindeki yeri kendine özgüdür⁴⁹. Bir görüş CMUK dönemindeki içtihatları ve yerleşik uygulamaları dikkate alarak, ceza davasına katılma kurumunun niteliği ve amaçları gereği malen sorumlunun da suçtan zarar gören ve mağdur gibi iddia makamı yanında davaya katıldığını savunmaktadır⁵⁰. Kanımızca malen sorumlunun davaya katılması suçtan zarar görenin davaya katılmasından bağımsız bir kurumdur ve failin işlediği fiilin suç olmadığı ya da fiili işlemediğinin ispat edilmesi malen sorumlunun lehine olduğu için sanığın yanında davaya katılmaktadır⁵¹. Ancak davaya katılmanın düzenlendiği bölüme katılanın ceza muhakemesindeki yerine ilişkin bir düzenlemenin getirilmesi konuya açıklık kazandırmak ve bu tartışmalara son vermek açısından yerinde olacaktır⁵².

Kamu davasına katılma kurumu ile amaçlanan mağdur ve suçtan zarar görenin süje sıfatı kazanması ve bu şekilde yargılama sürecinde çeşitli haklara sahip olmasıdır⁵³. Malen sorumluya katılma hakkının verilmesi ise bu amaca ters düşmektedir⁵⁴. Katılma davasının

⁴⁷ Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku* (Legal Yayıncılık 2016) 777.

⁴⁸ Kazaker (n7) 84, Öndeş (n17) 50.

⁴⁹ Kazaker (n7) 85.

⁵⁰ Kazaker (n7) 85; Erdener Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku* (12. Bası, Beta Yayıncılık 2007) 206; Erdener Yurtcan, *Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Şerhi* (8. Baskı, Adalet Yayınevi 2017) 1263.

⁵¹ Koca (n45) 8-9, Onursal (n 5) 35.

⁵² Kazaker (n7) 84.

⁵³ Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (17. Baskı, Adalet Yayınevi 2020) 316; Nevzat Toroslu ve Metin Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (22. Baskı, Savaş Yayınevi 2023) 121.

⁵⁴ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 537; Centel ve Zafer (n1) 1010; Çınar (n45) 2811.

konusu ispat değildir⁵⁵. Katılma ile mağdurun ve suçtan zarar görenin haklarının korunması hedeflenmesine rağmen, malen sorumluya katılma hakkı verilerek sanığın yanında davaya katılmasının sağlanması mağdur ve suçtan zarar görenin çıkarlarına aykırı olacaktır⁵⁶. Katılma sanığın yanında değil karşısında olmayı ve savcının yanında ancak ondan bağımsız olarak davayı yönlendirebilmeyi sağlamaktadır, mağdur haklarının korunması bakımından işlenen suç nedeniyle ancak mağdur ve suçtan zarar görenlerin davaya katılabilmesi mümkün olmalıdır.⁵⁷ Dar anlamda suçtan zarar gören olarak da kabul edilen mağdur, suç ile korunan hukuki menfaatin sahibi olan kişidir⁵⁸. Yargılama konusu suç ile mağdurun hakkı doğrudan ihlal edilmektedir⁵⁹. Suçtan doğrudan doğruya zarar gören kişi olan mağdur suçun olumsuz tüm sonuçlarından yakinen etkilenmektedir. Suçtan zarar gören ise suçla korunan hak ve menfaatlerin dışında kalan hak ve menfaatlerin sahibi olan, suçtan dolaylı olarak zarar gören gerçek veya tüzel kişilerdir⁶⁰. Kanunda suçtan zarar görenin tanımlanmayarak kimlerin suçtan zarar gören olarak kabul edileceklerine ilişkin bir sayımın yapılmaması, terimin somut olayın özelliklerine göre belirlenmesinin uygulamaya bırakılması kanımızca yerinde olmuştur⁶¹. Ancak mağdurun aksine suçtan zarar görenlerin tespitinin her zaman kolay olmadığını da göz ardı etmemek gerekir. CMK, hem doğrudan hem de dolaylı olarak zarar gören bireylere davaya katılma hakkı tanınmaktadır. Malen sorumlunun işlenen suç nedeniyle ortaya çıkan maddi zararları tazmin edecek kişi olması dolayısıyla onu suçtan dolaylı zarar gören olarak kabul etmek mümkün değildir, malen sorumlu ile suçtan zarar gören birbirinden farklıdır⁶². Davaya katılma hakkı ceza davasını yönlendirebilme hakkını da beraberinde getirmektedir. Bir görüşe göre suç nedeniyle ortaya çıkan zararı tazminle sorumlu olması nedeniyle malen sorumlu da suç dolayısıyla zarara uğramaktadır. Bu zarar suçun konusu dolayısıyla ortaya çıkan bir zarar değildir, ancak görülen ceza davasından malen sorumlunun hakları da etkilenmektedir, bu nedenle malen sorumluya da katılma hakkı

---

⁵⁵ Ünver ve Hakeri (n57) 316; Koç (n8) 13.

⁵⁶ Öndeş (n17) 49.

⁵⁷ Onursal (n 5) 35.

⁵⁸ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 548; Koca ve Üzülmöz (n71) 141.

⁵⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 548; Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Özge Sırma Gezer, Yasemin F. Saygılar Kırıt, Esra Alan, Özdem Özyayın, Efser Erden Tütüncü, Derya Altınok Villemin ve Mehmet Can Tok, *Ceza Muhakemesi Hukuku (Nazari Ve Uygulamalı)* (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023) 236.

⁶⁰ Centel ve Zafer (n1) 1003.

⁶¹ Koç (n8) 105.

⁶² Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 549.

verilmesi ve katılan olarak çeşitli haklara sahip olmasına olanak sağlanması yerinde bir düzenlemedir⁶³. Diğer bir görüşe göre; malen sorumluya katılma hakkı tanınmasının sebebi, sanık ile suçtan zarar gören arasındaki dengenin sağlanmasıdır, sadece suçtan zarar görene katılma hakkının verilmesi ve iddia makamının güçlendirilmesi sanığın aleyhine olabilecektir. Sanığın cezalandırılmamasını isteyen malen sorumluya da katılma hakkının verilmesi sanık suçtan zarar gören dengesi bakımından yerinde bir düzenlemedir⁶⁴. Malen sorumluya katılma hakkının verilmesi, hem maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına hem de sanığın haklarının korunması bakımından faydalıdır⁶⁵. Biz bu görüşlere katılmamaktayız. Mağdurun ve suçtan zarar görenin özel hukuka ilişkin taleplerini ceza yargılamasında ileri sürebilmesi mağdurun lehine olduğu ve ceza yargılaması sürecinden tatmin olmasını sağladığı halde şahsi hak davası kaldırılmış, buna karşılık malen sorumluya katılma hakkı verilmiş ve mağdur sanık dengesi mağdur aleyhine bozulmuştur.⁶⁶ Sanık haklarının yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmesine karşılık, mağdur hakları ancak son dönemlerde tartışılır hale gelmiş, mağdur uzun bir süre sanığın aksine ceza muhakemesinin görünmez parçası olmuştur⁶⁷. Katılma kurumunun temelinde sanığın cezalandırılmasını isteyen mağdurun haklarının korunması bulunmaktadır⁶⁸. Mağduru etkin bir şekilde ceza yargılamasının bir süjesi haline getiren katılma hakkının sanığın tarafını güçlendirecek şekilde malen sorumluya da verilmesi bizce mağdur haklarının bakımından sakıncalıdır.

Ceza muhakemesi hukukunda asıl olan kamusalılık ilkesidir. Davaya katılma davanın kamusalılığına ve özüne zarar vermemekle birlikte istisna bir kurumdur⁶⁹. Suçtan zarar gören kavramının dahi istisnai bir kurum olan katılmanın sınırlarını genişletmemek için dar yorumlanması gerekmektedir⁷⁰. Bir gerçek veya tüzel kişi ancak doğrudan doğruya zarar görmüş ise davaya zarar gören olarak katılabilmekte, ilgilinin haklı bir çıkarı zedelenmemiş ise, zararı dolayısıyla bir zarar ise davaya katılması kabul edilmemektedir⁷¹. Ceza

---

⁶³ Koca (n45) 8-9.

⁶⁴ Ateş (n13) 65.

⁶⁵ Soyaslan (n3) 467; Ateş (n13) 65.

⁶⁶ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, "Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdurun Korunması Ve Mağdura Tanınan Haklar", (2016) 7 Hukuki Perspektifler Dergisi 147; Olgun Değirmenci, "Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları" (2008) 21 (77) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 76; Pamuk (n3)169.

⁶⁷ Koca ve Üzülmöz (n71) 141; Değirmenci (n71) 34.

⁶⁸ Onursal (n 5) 35.

⁶⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 549; Centel ve Zafer (n1) 1006; Kazaker (n7) 27.

⁷⁰ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 549.

⁷¹ Ünver ve Hakeri (n57) 700.

Muhakemesi Kanunu tarafından davaya katılma hakkı tanınan malen sorumlu ise suçtan doğrudan ya da dolaylı olarak zarar gören kişi değildir. Başka bir kişinin işlediği suç nedeniyle maddi bir yük altına girmesi dolayısıyla işlenen suçtan olumsuz etkilenmiştir, ancak bu zarar göreninki gibi bir etkilenme değildir. Davaya katılma kurumunun amacı suçtan zarar göreni hukuksal anlamda desteklemek, onun hak ve menfaatlerini korumaktır, bunun için katılana savcının yanında iddia faaliyetinde bulunma imkânı verilmektedir⁷². Suçtan zarar görmediği halde mağdur ve suçtan zarar gören ile birlikte malen sorumluya da davayı yönlendirebilme hakkının verilmesi katılma kurumunun istisnai niteliği ile bağdaşmamakta, kurumun sınırlarını çok genişletmektedir⁷³. Bununla birlikte Yargıtay kararlarında dolaylı ve muhtemel zararın katılma hakkı vermeyeceği⁷⁴ ve tazminat ödenmesi, itibar zedelenmesi ve güven kaybı gibi dolaylı zararlara dayanarak kamu davasına katılmanın olanaklı olmadığı⁷⁵ kabul edilmektedir. Bu kararlardan yola çıkarak Yargıtay bir kararında “Taksirle öldürme suçunun mağduru olmayan ve bu suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen malen sorumlu YEDAŞ Müdürlüğünün yargılamaya konu suç yönünden kamu davasına katılma hak ve yetkisinin olmadığı bu nedenle, Yerel Mahkemece yanılığılı biçimde verilen ve hukuki değerden yoksun olan katılma kararının kanun yollarına başvurma ve dolayısıyla hükmü temyiz etme hakkı vermeyeceği anlaşıldığından, hükmü temyiz etme hakkı bulunmayan malen sorumlu Yedaş Müdürlüğü vekilinin temyiz isteminin reddine karar verilmesi gerektiği belirlenmiştir” şeklinde karar vermiştir⁷⁶. Benzer kararlarında da malen sorumlu kavramını tüzel kişilerin ancak doğrudan zarar görmeleri halinde zarar gören olarak kabul edileceklerine ilişkin Ceza Genel Kurulu kararlarından hareket ederek dar yorumlamakta ve uğrayacağı dolaylı zararlar dolayısıyla malen sorumlunun davaya katılmasını kabul etmemektedir⁷⁷. Yine malen sorumlunun katılma hakkını kullanabilmesi için malen sorumlunun sanıktan şikâyetçi olması gerekmektedir. Fakat malen sorumlunun lehine olan karar sanığın mahkûm olması değil beraat etmesidir⁷⁸. Sanık davayı kaybettiğinde malen sorumlu bundan olumsuz olarak etkilenecektir. Menfaatleri sanıkla örtüşen malen sorumlunun hem sanıktan şikâyetçi olmak suretiyle

---

⁷² Ünver ve Hakeri (n57) 700.

⁷³ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 549.

⁷⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 65/69 11.04.2000; benzer şekilde 234/366, 04.07.2006; 127/180, 03.05.2011.

⁷⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 41/54 25.3.2003.

⁷⁶ Yargıtay 12. CD, 10024/636, 02.03.2023.

⁷⁷ Yargıtay 5. CD, 7351/8827, 26.09.2019.

⁷⁸ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 537.

davaya katılma talebinde bulunması hem de katıldığı davada sanığın yanında yer alması mantık kurallarına aykırıdır.⁷⁹ CMK m. 237/1 hükmünün katılma isteğine ilişkin talepte bulunmak şeklinde değiştirilmesiyle bu sorun aşılabılır.

III. MALEN SORUMLUNUN DAVAYA KATILMASININ KOŞULLARI

Malen sorumlu olmak kamu davasına katılmanın şartlarından birisidir. Davaya katılması için ilgilinin öncelikle malen sorumlu sıfatına sahip olması gerekir. Malen sorumlu kavramıyla ilgili açıklamalarımızı yukarıda yaptığımız için burada ilgili kısmı tekrarla yetiniyoruz.

A. Hukuken Kişi Olma

Katılan olabilmek için öncelikle gerçek ya da tüzel kişi olmak gerekir. Gerçek kişiler bakımından kişi sağ ve dava ehliyetine sahip olmalıdır. Malen sorumlu gerçek bir kişi ise katılma isteğini kendisi ya da vekili aracılığıyla yapmış olması önemli olmaksızın talep tarihinde sağ olmalıdır. CMK m. 243 e göre katılanın ölmesi halinde katılma hükümsüz kalır, ancak mirasçılar bu durumda katılanın haklarını takip etmek üzere davaya katılabilir. CMK 243. maddesinde mirasçıların haberdar edilmesine ve haklarını nasıl kullanacaklarına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır, konunun çözümü uygulamaya bırakılmıştır⁸⁰. Katılma hakkına sahip olan kişinin talepte bulunmadan önce ölmesi halinde ise artık mirasçıların davaya katılmaları mümkün değildir. Sadece mirasçı olmaları katılma hakkına otomatik olarak sahip olmaları anlamına gelmemektedir⁸¹. Bunun tek istisnası hakaret suçuna özgü olarak TCK m. 131/2 de düzenlenmiş olup mağdurun şikâyetçi olmadan ölmesi halinde ölenin ikinci dereceye kadar üstsoy ve altsoyu, eş veya kardeşlerine şikâyette bulunma ve katılma hakkı tanınmıştır.

Katılma talebinde bulunabilmek için gerçek kişiler için diğer bir şart ayırt etme gücüne sahip olunmasıdır. Ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuklar ve akıl hastaları kanuni temsilcileri aracılığıyla katılma talebinde bulunabilirler⁸². Bu halde CMK m. 234/2 ve m. 239/2 gereği avukat görevlendirilmesi zorunludur⁸³. Dava ehliyetine sahip olmayan çocukları ve akıl hastalarını davada kanuni temsilcisi temsil edecektir. Kanuni temsilci katılan sıfatını taşımamakta sadece temsil ettiği çocuk veya akıl hastası adına hareket

⁷⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 537; Centel ve Zafer (n1) 1010.

⁸⁰ Yurtcan (n54) 204; Kazaker (n7) 93.

⁸¹ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu (n16) 59; Onursal (n 5) 59; Ünver ve Hakeri (n57) 703914, Kazaker (n7) 93; Sedat Bakıcı, “Kamu Davasına Katılma” (1991) 6 Ankara Barosu Dergisi 914.

⁸² İsmail Malkoç ve Mert Yüksektepe, *Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt* (2. Baskı, Malkoç Kitabevi 2008) 1301.

⁸³ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 549.

etmektedir⁸⁴. Katılan sıfatı temsil edilen çocuğa veya akıl hastasına ait olduğu için dava sonunda katılan olmanın getirdiği hakların ve yükümlülüklerin hepsi de temsil edilen katılana ait olacaktır⁸⁵. Çocuk on sekiz yaşını doldurduğunda artık kendisi bizzat davayı takip edebilecektir⁸⁶. Akıl hastası kişi ise akıl hastalığının sona erdiği tespit edilmediği müddetçe kanuni temsilcisi tarafından temsil edilecektir. Akıl hastaları ayırtım gücüne sahip olmadıkları için katılma hakkını kanuni temsilcileri aracılığıyla kullanmaları konusunda bir sıkıntı bulunmamaktadır⁸⁷. 18 yaşını doldurmamakla birlikte ayırtım gücüne sahip çocuklar davaya kanuni temsilcileri olmaksızın bizzat katılabilir⁸⁸. Türk Medeni Kanunu'nun 16. Maddesine göre ayırt etme gücüne sahip çocuklar kanuni temsilcilerinin rızası olmaksızın şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanabilir. Yargıtay bir İçtihadı Birleştirme Kararında şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu için ayırt etme gücüne sahip çocukların kanuni temsilcilerinin rızası olmaksızın şikâyet ve katılma hakkını kullanabileceklerini kabul etmiş ve sonrasında da uygulama buna uygun şekilde devam etmiştir⁸⁹. Özellikle çocukların cinsel istismarı ve cinsel taciz gibi suçlarda sınırlı da olsa rıza gösterme ehliyeti olan on beş yaşını doldurmuş çocukların işlenen suçun üstünün kapatılmasını engellemek adına davaya bizzat katılmaları çocuğun lehinedir⁹⁰. Ayırt etme gücüne sahip bir çocuk örneğin kusursuz bir sorumluluk türü olan adam çalıştırmanın sorumluluğu bakımından adam çalıştırıcı olabilir ve başkasının işlediği suçtan dolayı mali sorumluluk taşıyabilir⁹¹. Böyle bir halde çocuk şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için katılma hakkını kanuni temsilcisinin iznine tabi olmaksızın bizzat kullanacaktır. Davaya katılma konusunda çocuk ile kanuni temsilcisi veya zorunlu vekil arasında irade uyuşmazlığı çıkması halinde çocuğun iradesinde üstünlük

---

⁸⁴ Onursal (n5) 61.

⁸⁵ Hayrullah Yapar, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Katılan* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2017) 65.

⁸⁶ Malkoç ve Yüksektepe (n85) 1301; Yapar (n88) 66.

⁸⁷ Koç (n8) 107; Malkoç ve Yüksektepe (n85) 1301.

⁸⁸ Seydi Kaymaz, *Ceza Muhakemesinde İstinaf* (Şeçkin Yayıncılık 2017) 57; Koç (n8) 104; Malkoç ve Yüksektepe (n85) 1301; Yapar (n88) 66.

⁸⁹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, 14/9 15.4.1942 Koç (n8) 105; "Katılmanın niteliği itibarıyla şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olması ve Türk Medeni Kanununun anılan hükümleri birlikte gözetildiğinde; suçun mağduru olan küçük veya kısıtlı ayırt etme gücüne sahip ise davaya katılan veya katılma noktasında iradesine bakılacak olan kişi mağdurun bizzat kendisi olup, gerek kanuni temsilcisinin gerek baroca görevlendirilen vekilin bu konudaki beyanının bir önemi olmayacaktır." Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 14-136/98 13.3.2018, Fatih Birtek, *Ceza Muhakemesinde İstinaf* (Adalet Yayınevi 2019) 166.

⁹⁰ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, 7.10.1982, 2921/2954, Zekeriya Yılmaz, *Ceza Muhakemesinde Mağdur Hakları, Davaya Katılma, Yargılama Giderleri* (Şeçkin Yayınevi 2007) 237.

⁹¹ Eren (n20) 572.

tanınacaktır⁹². Ancak malen sorumlu olarak davaya katılması halinde hükmün sonuçlarından maddi ve mali olarak etkilenmesi söz konusu olduğu için çocuğun kanuni temsilcinin de duruşmaya çağırılması ve çocuğa yardım etmesi çocuğun yararına olacaktır⁹³. Çocuk dava devam ederken 18 yaşını doldurursa artık davayı kendisi takip edebilir⁹⁴.

Ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuklar bakımından ise katılma talebi ancak kanuni temsilci tarafından yapılabilir⁹⁵. Kendisine zorunlu vekil atandığı hallerde ayırt etme yeteneği olmayan çocuğun kanuni temsilcisi ile zorunlu vekilin iradeleri davaya katılma yönünden uyumsuz ise kanuni temsilcinin iradesine üstünlük tanınmaktadır⁹⁶. Katılmaya ilişkin irade uyumsuzluğunun çocuk ile zorunlu vekil arasında çıkması halinde ise CMK'nın 266/2 hükmüne kıyasen çocuğun korunması amacıyla zorunlu vekilin iradesine üstünlük tanınması gerekmektedir⁹⁷.

Tüzel kişiler bakımından da tıpkı gerçek kişiler gibi kusursuz sorumluluk halleri söz konusu olabilir.⁹⁸ Dolayısıyla kesinleşmesinden sonra hükmün sonuçlarına katılacak mali sorumluk taşıyacak tüzel kişinin de malen sorumlu sıfatıyla davaya katılması mümkündür. CMK'nın 237. maddesi açıkça tüzel kişi ifadesini kullanarak tüzel kişilerin davaya katılabilmesini olanaklı kılmıştır. Malen sorumlunun tüzel kişi olması halinde tüzel kişinin organ veya temsilcisi tüzel kişi adına davaya katılma hakkını kullanacaktır⁹⁹. Tüzel kişinin organı ile kastedilen tüzel kişi örgütü içerisinde bulunan kişi veya kişi gruplarıdır, organ aracılığıyla tüzel kişinin iradesi oluşturulmakta ve bu irade dış dünyaya ulaştırılmaktadır. Organı oluşturan kişi ve kişi gruplarının kimler olduğu ilgili mevzuata göre tespit

⁹² Kaymaz (n91) 57.

⁹³ Yurtcan (n11) 63-64; Koç (n8) 106.

⁹⁴ Koç (n8) 106; Malkoç ve Yüksektepe (n85) 1301; Yapar (n88) 66.

⁹⁵ “Ancak suçun mağduru olan küçük veya kısıtlı ayırt etme gücüne sahip değil ise katılma ile ilgili kendisinin iradesinin önemi bulunmamaktadır. Böyle bir halde katılma konusundaki haklarını onun yerine kanuni temsilcisinin kullanabileceği ve baroca atanan vekilin kanun yoluna başvurma yetkisini kazanmasının ancak kısıtlı mağduru kanuni temsilcisinin iradesine, başka bir deyişle davaya katılmasına bağlı olduğu cihetle sanık hakkında 15 yaşından küçük mağdureye karşı işlediği kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan açılan kamu davasına, mağdurenin kanuni temsilcisi olanın usule uygun şekilde katılması ve mağdurenin CMK'nın 234/2 maddesi uyarınca görevlendirilen vekilinin kanuni temsilcisinin iradesine uygun şekilde hükmü temyiz etmesi karşısında, Özel Dairece temyiz incelemesi yapılması gerekirken baroca görevlendirilen vekilin davaya katılma ve hükmü temyiz etme hakkının bulunmadığından bahisle temyiz isteminin reddine karar verilmesi hukuka aykırıdır.” Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 14-136/98 13.3.2018, Birtek (n 86) 166; Kaymaz (n91) 57; Yapar (n88) 66.

⁹⁶ Kaymaz (n91) 57; Birtek (n86) 166.

⁹⁷ Kaymaz (n91) 57; Koç (n8) 105; Birtek (n 86) 166; Yapar (n88) 66.

⁹⁸ Bilge Öztan, *Tüzel Kişiler* (Turhan Kitabevi 1994) 143; Teoman Akünel, *Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler* (Beta Yayıncılık 1995) 41.

⁹⁹ Yurtcan (n54) 210.

edilmektedir¹⁰⁰. Tüzel kişinin temsile yetki organ ve temsilcisinin kim olduğu özel hukuk kurallarına göre belirlenir. Temsil yetkisi ile temsilci doğrudan tüzel kişinin iradesini açıklamakta, temsil ettiği tüzel kişiyi bağlayan bir işlem yapmaktadır¹⁰¹. Ortaklıkların malen sorumlu olması halinde ilgili ortaklığın türüne göre temsil yetkisinin kime ait olduğu Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'ndaki hükümlere göre tespit edilir. Şirket yönetimi için özel hukuk hükümlerine göre kayyım atanması halinde, kayyım her ne kadar organ sıfatına sahip olsa da kendisinin temsil yetkisinin olduğuna ilişkin açık düzenleme olmadığı için temsil yetkisi yoktur, bu nedenle malen sorumlu olarak tüzel kişiyi temsilen davaya katılamaz¹⁰².

B. Bir Kamu Davasının Bulunması

Malen sorumlunun kamu davasına katılabilmesi için öncelikle açılmış bir kamu davası bulunmalıdır. Malen sorumlu Cumhuriyet savcısı tarafından hazırlanan iddianamenin mahkeme tarafından kabulü ile açılan davaya katılmaktadır, kendisinin katılma talebinde bulunup katılan sıfatını kazanabilmesi için öncelikle cumhuriyet savcısı tarafından açılan bir dava olmalıdır¹⁰³. Katılma için kamu davasının derdest yani görülmekte olan bir dava olması gerekir, derdest olmayan bir davaya katılmak mümkün değildir. Davaya katılma suç ayrımı gözetmeksizin davaya katılma hakkı olan herkese tanınmış bir haktır. İşlenen suçun niteliği katılma hakkı bakımından önem taşımamaktadır¹⁰⁴.

Malen sorumlu asıl ceza davasına katılmaktadır. Asıl ceza davası, dava konusu uyuşmazlığın çözümlendiği ve sanığa isnat edilen suçun işlenip işlenmediğinin değerlendirildiği ve suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olması halinde ceza yaptırımına hükümlendiği esasa ilişkin davadır. Güvenlik tedbirleri birer yaptırım oldukları için ancak işlenen suçun sabit olması halinde güvenlik tedbirlerine hükmedilebilmektedir, suçun işlendiği tespit edilmeden güvenlik tedbirine karar verilemez, bu nedenle güvenlik tedbirine hükmedilmesi kararları da mahkûmiyet hükmü niteliğindedir¹⁰⁵. Bir ceza hukuku yaptırımı olan güvenlik tedbirleri tehlikelilik halini esas almakta ve kural olarak fiilin işlenmesini ve suç oluşturmasını gerektirmektedir. Ceza ile birlikte veya tek başına uygulanabilen güvenlik

---

¹⁰⁰ Akünel (n90) 34; Pınar Altınok Ormancı "Tüzel Kişilerde Fiili Organ Kavramı Ve Fiili Organın Hukuka Aykırı Fiilleri İle Hukuki İşlemlerinin Doğurduğu Sonuçlar" (2021) 79 (4) İstanbul Hukuk Mecmuası 1265.

¹⁰¹ Altınok Ormancı (n92) 1265.

¹⁰² Centel ve Zafer (n1) 928; Kazaker (n7) 105, Koç (n8) 122.

¹⁰³ Centel ve Zafer (n1) 1002.

¹⁰⁴ Centel ve Zafer (n1) 1002.

¹⁰⁵ Kazaker (n7) 110.

tedbirleri suç işleyen kişi, suçun konusu veya suçta kullanılan araç ile ilgili olarak uygulanmaktadır¹⁰⁶. Fiilin ve failin tehlikelilik halini önlemeyi amaçlayan güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için suç işleyen kişinin kusurlu olması gerekmekte, ancak ceza ile birlikte uygulanan güvenlik tedbirleri için failin cezalandırılabilir olması aranmaktadır¹⁰⁷. Akıl hastaları hakkında uygulanan yüksek güvenli bir sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alma tedbiri, alkol ve uyuşturucu madde bağımlıları hakkında uygulanan tedavi tedbiri gibi güvenlik tedbirleri kişi özgürlüklerini sınırlayan güvenlik tedbirleridir. Ülkemizde güvenlik tedbirleri bakımından bağımsız bir muhakeme sisteminden bahsetmek mümkün değildir¹⁰⁸. Ancak tıpkı cezalar gibi birer yaptırım olan güvenlik tedbirlerine karar verilmesi sırasında da ilgilinin adli yargılanma hakkının getirdiği güvencelerden yararlanması hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir¹⁰⁹. Özellikle kişi hürriyetini sınırlandıran güvenlik tedbirlerinin en az cezalar kadar temel hak ve özgürlüklere müdahale ettiği dikkate alındığında güvenlik tedbiri davalarında da ceza yargılamasında sağlanan tüm güvencelerin temin edilmesi gerekir¹¹⁰. Dolayısıyla ceza davaları gibi güvenlik tedbirleri davalarına da katılmanın olanaklı olması hem hukuk devleti ilkeleriyle uyumlu olacak hem de bu davaların daha esaslı ve ciddi görülmesini sağlayacaktır¹¹¹. Bu nedenle güvenlik tedbirleri muhakemesine; katılma hakkı olanların menfaati olması ve bu konuda yasal bir engel olmaması dolayısıyla malen sorumlu dâhil katılma mümkündür¹¹².

1. Kanun Yolu Davalarında Malen Sorumlu

Malen sorumlu hüküm verilinceye kadar kovuşturma evresinin her aşamasında davaya katılabilir, kanun yolu aşamasında ise CMK m. 237/2 gereği davaya katılma mümkün değildir.

Olağan bir kanun yolu olan istinaf aşamasında ilk derece mahkemesinin hükmü üst derece mahkemesi tarafından maddi ve hukuki açıdan incelenmekte ve maddi olay yeniden gözden geçirilebilmektedir¹¹³. CMK da katılan sıfatını alabilecek surette zarar görenler için

¹⁰⁶ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2021) 830.

¹⁰⁷ Özgenç (n 98) 830.

¹⁰⁸ Mehmet Gödekli, *Ceza Hukukunda Güvenlik Tedbirleri ve Muhakeme Usulü* (Adalet Yayınevi 2020) 473-474; Batuhan Aktaş, *Türk ve İtalyan Hukukunda Güvenlik Tedbiri Kuramı ve Kişi Hürriyetini Sınırlandıran Güvenlik Tedbirleri* (Yetkin Yayınları, 2023) 514.

¹⁰⁹ Gödekli (n 114) 460; Aktaş (n 114) 514-515.

¹¹⁰ Aktaş (n 114) 515-517.

¹¹¹ Onursal (n 5) 68.

¹¹² Kazaker (n7) 111; Koç (n8) 128.

¹¹³ Centel ve Zafer (n1) 907.

kanun yollarının açık olduğu özellikle düzenlenmiştir. Bu kişilerin kanun yollarına başvurmaları katılan sıfatını alabilecek derecede zarar görmüş olmalarına ve kendilerine duruşma gününün bildirilmemiş olmasına bağlıdır¹¹⁴. Duruşmadan haberdar edilmiş ve duruşmaya gelmiş olmasına karşın katılma hakkını kullanmayan hak sahiplerinin kanun yoluna başvuru hakkı bulunmamaktadır¹¹⁵. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234/1-b-6 maddesinde kovuşturma evresinde davaya katılmış olma koşuluyla mağdur ya da şikâyetçinin davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yoluna başvurabilecekleri düzenlenmiştir. Duruşmadan haberdar edilmiş olmasına rağmen katılma isteminde bulunmayan malen sorumlunun artık kanun yoluna başvurma hakkı bulunmamaktadır¹¹⁶. İlk derece mahkemesinde hüküm verinceye kadar katılma talebinde bulunulabileceği için istinaf kanun yoluna başvuru süresi içerisinde veya istinaf aşamasında katılma mümkün değildir¹¹⁷. Karşılaştırmalı hukukta Alman Usul Kanununda diğer muhakeme sülhelerinin istinaf kanun yoluna başvurusu halinde ilk derece mahkemesinde davaya katılmayan suçtan zarar görene istinaf kanun yoluna başvuru hakkı tanınmıştır¹¹⁸. Aynı hak Fransız Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre de beş günlük süre içerisinde kanun yoluna başvurmak şartıyla davaya katılma hakkı olanlara verilmiştir¹¹⁹. Bizim hukukumuzda ise sadece ilk derece mahkemesinde katılma olanaklı kılınmıştır¹²⁰. Kanımızca maddi olay incelemesi yapılabilen istinaf aşamasında davaya katılmada katılanların hukuki yararı bulunmaktadır. Her ne kadar görülen davada ilk derece mahkemesinin kararı yok sayılıp bir inceleme yapılmassa dahi katılanlara bu davayı da yönlendirebilme hakkı tanınmalı, daha önce katılma talebinde bulunmamış olursa dahi davaya katılma istinaf aşamasında mümkün olmalıdır¹²¹. Katılma yoluyla istinaf ancak ilk derece mahkemesince katılma talepleri karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette zarar görmüş olanlar için olanaklıdır. Sayılan kişilerin katılma istekleri istinaf mahkemesi tarafından karara

---

¹¹⁴ Ali Rıza Çınar, *Türk ve Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf* (Adalet Yayınevi 2010) 65, 82; Necati Meran, *Ceza Yargılamasında İstinaf ve Temyiz* (Adalet Yayınevi 2016) 11; Mustafa Ruhan Erdem ve Candide Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları* (Seçkin Yayıncılık, 2019) 29; Birtek (n 86) 161.

¹¹⁵ Çınar (n114) 11; Erdem ve Şentürk (n114) 29.

¹¹⁶ Çınar (n114) 66, 82; Cengiz Apaydın, *Olağan ve Olağanüstü Kanun Yolları* (Seçkin Yayıncılık 2020) 114.

¹¹⁷ Birtek (n 86) 162.

¹¹⁸ Kaymaz (n91) 55.

¹¹⁹ Ali Tanju Sarıgül, *Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf* (Türkiye Barolar Birliği Yayını 2017) 70.

¹²⁰ Kaymaz (n91) 55.

¹²¹ Kazaker (n7) 133.

bağlanacaktır¹²². İstinaf kanun yoluna başvurulduğu anda malen sorumlu katılan sıfatına sahip olmalı ve istinaf incelemesi bitinceye kadar bu sıfatı korumalıdır¹²³. Mahkeme kovuşturmayaya katılabilmesi için malen sorumluya duruşma gününü bildirmeli ve katılma konusundaki iradesini ortaya çıkarmalıdır¹²⁴. Mahkemenin bildirimine karşın malen sorumlu hüküm verilinceye kadar davaya katılmamış ve katılan sıfatı almamış ise istinaf kanun yoluna başvuramaz¹²⁵. Mahkeme kendi yükümlülüğünü yerine getirmemiş ve malen sorumluya duruşma gününü bildirmemiş veya malen sorumlunun katılma talebini hukuka aykırı olarak reddetmiş ise artık malen sorumlunun kanun yoluna başvurma hakkı bulunmaktadır¹²⁶.

İlk derece mahkemesinin hükmüne karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş ve karar istinaf mahkemesi tarafından bozulmuşsa dosya davayı gören ilk derece mahkemesine geri gönderilir. Tekrar görülen davada istinaftan önceki davaya katılıp katılan sıfatını almış olan malen sorumlu yine katılan olarak bulunma hakkına sahiptir. Bunun için malen sorumlunun istinaf kanun yoluna başvurup başvurmaması ya da hükmün, malen sorumlunun ileri sürdüğü nedenlerden değil, başka nedenlerden dolayı bozulmuş olması önemli değildir. Henüz hüküm kesinleşmediği ve sanığın cezalandırılmasına ilişkin uyuşmazlık devam ettiği için daha önce davaya katılmış olan malen sorumlu bu davada da katılan olarak tüm haklara sahiptir. Bu nedenle tekrar görülecek duruşmanın tarihi malen sorumluya bildirilmelidir¹²⁷. Malen sorumlu istinaf öncesi ilk derece mahkemesinde görülen davaya ilişkin katılma talebinde bulunmamış olsa dahi, katılma hakkına sahip olmasından ve henüz kesin hüküm verilmemiş olmasından dolayı bozma sonrası yeniden yapılan yargılamaya katılabilir¹²⁸.

Yargılamanın yenilenmesi kesinleşmiş mahkeme kararlarına karşı başvuru olan olağanüstü bir kanun yoludur¹²⁹. CMK'nın 313. Maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında

¹²² Birtek (n 86) 162; Kaymaz (n91) 55-56; Meran (n121) 11; Sarıgül (n123) 72; Apaydın (n122) 112; Hüsnü Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları* (Adalet Yayınevi 2021) 54; Uğur Aşkın, *Ceza Muhakemesinde İstinaf Kanun Yolu* (Adalet Yayınevi, 2018) 122.

¹²³ Apaydın (n122) 112; Birtek (n 86) 162;

¹²⁴ Birtek (n 86) 163; Sarıgül (n123) 72; Aşkın (n128) 121-122; Erdem ve Şentürk (n114) 29.

¹²⁵ Aldemir (n 128) 62; Birtek (n 86) 163; Erdem ve Şentürk (n114) 29.

¹²⁶ Birtek (n 86) 164; Kaymaz (n91) 56; Meran (n121) 11.

¹²⁷ Onursal (n 5) 81; Koç (n8) 145-146; Kazaker (n7) 131; Saatçioğlu (n10) 71.

¹²⁸ Onursal (n 5) 81; Koç (n8) 146; Kazaker (n7) 131; Necla Aslan, "Ceza Mahkemelerinde Davaya Katılma (Müdahale) Üzerine Bir İnceleme" (1986) 77 (2) Adalet Dergisi 71.

¹²⁹ Aldemir (n 128) 647; Ahu Karakurt, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Muhakemenin Yenilenmesi* (Seçkin Yayıncılık 2009) 129; Dilaver Nişancı, *Ceza Muhakemesinde Yargılamanın Yenilenmesi* (Adalet Yayınevi

hükümlünün ölümü halinde ölenin eşi, üstsoyu, altsoyu, kardeşlerinin yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilecekleri, bu kişilerin yokluğu hâlinde de Adalet Bakanı tarafından yargılamanın yenilenmesinin talep edilebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin dışında yargılamanın yenilenmesi başlığı altında başvuru yetkisine sahip kişilere ilişkin bir hüküm bulunmamakta ancak m. 317/1 de kanun yollarına başvurma hakkındaki genel hükümlerin yargılamanın yenilenmesi istemi hakkında da uygulanacağı düzenlenmektedir. Dolayısıyla CMK m. 260 ve m. 242 hükümleri dolayısıyla katılan sıfatına sahip malen sorumlunun da yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunması mümkündür¹³⁰.

Yargılamanın yenilenmesine karar verildiğinde Kanunda belirtilen istisna haller dışında duruşma açılır, bu duruşma önceki duruşmanın devamı niteliğinde olmayıp yeni bir duruşmadır ve yeniden bir yargılama yapılmaktadır¹³¹. Yeniden yargılama aşamasında da daha önce katılma talebinde bulunmuş olup olmaması önem taşımaksızın malen sorumlu davaya katılabilir¹³². Yargılamanın hükümlünün lehinde veya aleyhinde yenilenmesi de katılma bakımından önemli değildir, her halde yenilenen dava açılmış olan bir ceza davasıdır¹³³. Bu nedenle ilk yargılamada katılan sıfatını almış olanların duruşmaya çağrılması ve davaya katılmak isteyip istemediklerinin tekrar sorulması, katılma taleplerinin bulunması halinde de davaya katılan olarak kabul edilmelerine ilişkin karar verilmesi gerekir¹³⁴. Dolayısıyla katılma hakkını kullanabilmesi açısından malen sorumluya duruşma tarihi mutlaka bildirilmelidir.¹³⁵ Ancak önceki davada malen sorumlu sıfatına sahip olmadığı gerekçesiyle ilgilinin talebi reddedilmişse, sonradan ortaya çıkan delillerle bu sıfatın varlığına ilişkin hususlar ileri sürülmedikçe katılma talebi reddedilecektir¹³⁶.

2. Müsadere Davalarında Malen Sorumlu

Müsadere suç karşılığında uygulanması kabul edilen güvenlik tedbirlerinden birisidir¹³⁷. Yargıtay Ceza Genel Kurulu vermiş olduğu bir kararında müsadereyi “*yasada*

2018) 11; Güçlü Akyürek, *Yargılamanın Yenilenmesi* (Seçkin Yayıncılık 2018) 146; Hakan Gündüz, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi* (Yetkin Yayınları 2019) 25.

¹³⁰ Aldemir (n 128) 658; Apaydın (n122) 287; Gündüz (n135) 206; Karakurt (n135) 129; Nişancı (n135) 186.

¹³¹ Akyürek (n135) 193; Gündüz (n135) 238; Karakurt (n135) 157; Nişancı (n135) 223; Centel ve Zafer (n1) 971; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 797.

¹³² Eralp Özgen, *Ceza Muhakemesinin Yenilenmesi* (AÜHF Yayınları 1968) 160; Kazaker (n7) 132; Koç (n8) 135.

¹³³ Karakurt (n135) 158; Nişancı (n135) 223; Koç (n8) 135.

¹³⁴ Gündüz (n135) 240; Özgen (n135) 160.

¹³⁵ Karakurt (n135) 158; Özgen (n138) 160; Nişancı (n135) 223.

¹³⁶ Koç (n8) 135.

¹³⁷ Hüseyin Acar, *Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu* (Adalet Yayınevi 2019) 5

belirtilen hallerde bazı mal ve eşyaların mülkiyet hakkının sahiplerinden alınarak kamuya geçirilmesine olanak veren bir güvenlik tedbiri” olarak tanımlamıştır¹³⁸. Türk Hukukunda müsadere esas olarak Anayasada düzenlenmiş olup Türk Ceza Kanununda ve ilgili özel kanunlarda da konuya ilişkin hükümler bulunmaktadır¹³⁹. Müsadere bir güvenlik tedbiri yani bir yaptırım türü olduğu için mutlaka işlenen bir suçun sonucu olarak uygulanması gerekir¹⁴⁰. Ancak suçun failinin kusur yeteneğine sahip olması şart değildir, akıl hastalığı ya da yaş küçüklüğü nedeniyle fail hakkında cezaya hükmedilemeyen hallerde dahi müsadere kararı verilebilir¹⁴¹. Müsadere için kural olarak suçun icra hareketlerine başlanmış olması gerekir. Ancak, TCK m. 54/1'e göre kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli bir eşya söz konusu ise suçun icra hareketlerine başlanmamış olsa bile müsadere mümkündür¹⁴². Bu halde eşyanın sahibinin iyi niyetli olup olmadığı da önemli değildir¹⁴³. Suç konusu olmayan bu eşyanın müsaderesine duruşmasız olarak sulh ceza hâkimi tarafından karar verilir. Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinde eşya, 55. maddesinde ise kazanç müsaderesi düzenlenmiştir. Müsadere ile suçlunun malvarlığının tamamı ya da bir kısmının mülkiyeti devlete geçirilmektedir. Anayasa'nın 38. maddesinde genel müsadere yasaklandığı için suçlunun tüm malvarlığının mülkiyetinin devlete geçirilmesine ilişkin müsadere kararının verilmesi mümkün değildir¹⁴⁴. Türk Ceza Kanununda sadece suçta kullanılan, suçta kullanılmak üzere hazırlanan veya suçtan meydana gelen eşyanın ya da kazancın mülkiyetinin devlete geçirilmesi yani özel müsadere düzenlenmiştir. 54. Madde kapsamında bir suçun işlenmesine bağlı olarak müsadere kararı verilebileceği gibi suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın veya konusu suç teşkil eden eşyanın da müsaderesine karar verilebilir. Bir suçun işlenmesine bağlı müsadere kararı verilebilmesi için öncelikle kasıtlı bir suçun varlığı gereklidir, taksirli suçlarda müsadere kararı verilemez¹⁴⁵. Müsadere hükmü verilebilmesi için kasıtlı bir suçun

---

¹³⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 4-157/1858 18.12.2010, Doğan Gedik, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na Göre Müsadere (Adalet Yayınevi 2016) s.8.

¹³⁹ Aysun Dalkılıç, Türk Ceza Hukukunda Müsadere (Seçkin Yayıncılık 2013) 55.

¹⁴⁰ M. Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler (16. Baskı, Adalet Yayınevi 2022) 1014.

¹⁴¹ Dalkılıç (n135) 60.

¹⁴² Özgenç (n98) 875; Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1014; Acar (n135) 162; Dalkılıç (n135) 61.

¹⁴³ Özgenç (n98) 875.

¹⁴⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1014; Acar (n135) 162.

¹⁴⁵ Centel ve Zafer (n1) 1048; Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1014; Gedik (n135) 92.

işlenmesi zorunlu olmakla birlikte mahkûmiyet hükmü şart değildir¹⁴⁶. Suçun icra hareketlerine başlanmış olmalı ve icrasına başlanan suçta ilgili eşyanın da kullanılmış olması gerekir¹⁴⁷. Kasten öldürme suçunda kullanılan silahın ya da uyuşturucu madde ticaretinde kullanılan kamyonun müsadere bu tür müsadereye örnek olarak verilebilir¹⁴⁸. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsadere bakımından da icra hareketleri aşaması başlamış olmalıdır, ancak eşya niteliği gereği kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli ise ilgili eşyanın hazırlık hareketleri aşamasında dahi müsadere edilebilmesi mümkündür¹⁴⁹. Fail hakkında iddia olunan suçtan dolayı beraat kararı verilse dahi ilgili eşya kamu güvenliği, kamu sağlığı ya da genel sağlık açısından tehlike taşımakta ise müsadere edilir¹⁵⁰. Konusu suç teşkil eden eşyanın müsadere; suçtan meydana gelen yani üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyanın mülkiyetinin devlete geçirilmesidir. Örneğin sokakta bulunan uyuşturucu maddenin veya bir evin bahçesine bırakılan ruhsatsız silahın müsadere edilmesi halinde konusu suç teşkil eden eşyanın müsadere söz konusudur¹⁵¹. Bu halde ruhsatsız silahın kime ait olduğunun belirlenmemesi nedeniyle bahçe sahibi hakkında beraat kararı verilse bile silah hakkında müsadere kararı verilir¹⁵². Eşya müsadere kararı verilebilmesi için eşyanın suça iştirak etmemiş, suç işlendiğini bilmeyen iyi niyetli üçüncü kişiye ait olmaması gereklidir¹⁵³. Kazanç müsadere ise suçun işlenmesi ile elde edilen, suçun konusunu oluşturan, suçun işlenmesi için sağlanan ve bunların değerlendirilmesi ya da dönüştürülmesi sonucu elde edilen kazançların müsadere edilmesidir. Kazanç müsadere karar verilebilmesi için de kasıtlı bir suçun işlenmesi ve ilgili kazançların bu suçla bağlantılı olarak kazanılması gereklidir¹⁵⁴.

CMK m. 257/1 hükmü dolayısıyla resen müsadere verilmesi gereken durumlar hariç müsadereye ilişkin kararlar duruşmalı olarak verilmelidir.

---

¹⁴⁶ Dalkılıç (n135) 59-61.

¹⁴⁷ Gedik (n135) 114.

¹⁴⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1011-1012.

¹⁴⁹ Centel ve Zafer (n1) 1048; Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1014.

¹⁵⁰ Abdulkadir Certel, *Müsadere* (Seçkin Yayınevi, 2008) 54.

¹⁵¹ Centel ve Zafer (n1) 1048; Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1014.

¹⁵² Sedat Bakıcı, *Ceza Hukuku Genel Hükümleri* (2.Baskı Adalet Yayınevi 2008) 1062.

¹⁵³ Centel ve Zafer (n1) 1048; Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1014.

¹⁵⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır (n111) 1015-1016.

Müsadere kararı asıl ceza davasına bakan mahkeme tarafından ya da ayrı bir dava açılarak verilebilir. Müsadereye karar verme yetkisi asıl ceza davasına bakan davayı görmeye yetkili mahkemenindir. Asıl ceza davasında mahkûmiyet kararı verildiğinde resen müsadereye de karar verilir¹⁵⁵. Asıl ceza mahkemesinin esas hakkında karar verirken müsadere taleple edilen eşya veya malvarlığı değeri hakkında karar vermeyi unutmaması halinde hâkimin resen duruşma açması ve tarafları dinleyerek müsadere konusunda ek karar vermesi mümkündür¹⁵⁶. Ancak asıl ceza mahkemesi esas hükümlerle beraber müsadere kararı vermeyebilir. Bu durum bir bozma nedeni de oluşturmaz. Asıl ceza davasıyla müsadere konusunda bir karar verilmeyen halde ya da suçun zamanaşımı veya affa uğradığı ya da ön ödemenin gerçekleştiği kamu davası açılmayan durumlarda tali bir ceza davası olarak ayrıca bir müsadere muhakemesi yapılır¹⁵⁷. Bu durumda da yine asıl ceza davasına bakan mahkeme ya da asıl ceza davasının açılmış olması halinde davaya bakacak olan mahkeme yetkilidir¹⁵⁸.

Müsadereye karar verme münhasıran mahkemelere ait bir yetkidir. Müsadere davasında yapılan yargılama failin suçluluğuna ilişkin olmayıp müsadereye konu eşya veya malvarlığı değerlerinin müsadere edilip edilemeyeceğine ilişkindir¹⁵⁹. Müsadere davaları resen müsadereyi gerektiren haller dışında duruşmalı yapılmalıdır. Mahkemenin duruşmasız olarak dosya üzerinden karar vermesi halinde savunma hakkı kısıtlanmış olacaktır¹⁶⁰.

CMK m. 256/1e göre asıl ceza davasıyla birlikte müsadere kararı verilmeyen veya kamu davası açılmayan hallerde müsadere davası açma yetkisi Cumhuriyet savcısı veya katılana aittir. Tali dava açılması durumunda müsadere kararı vermeye yetkili mahkeme yine esas davayı görmeye yetkili mahkemedir¹⁶¹. Bu hallerde mahkeme duruşmalı olarak müsadere hakkında karar verecektir. Duruşmaya müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kişiler de CMK m. 257/2 hükmü gereği çağrılacaktır. Bu kişiler sanığın mahkûm edilmesinden maddi olarak etkilenecek üçüncü

---

¹⁵⁵ Kaçakçılık Kanunu m. 13/2 ye göre ise mahkûmiyet kararı verilmeksizin, etkin pişmanlık dolayısıyla fail hakkında cezaya hükmedilmediği veya kamu davasının düşmesine karar verildiği hallerde dahi suç konusu eşya üzerinde müsadere kararı verilmesi mümkündür.

¹⁵⁶ Certel (n147) 189.

¹⁵⁷ Centel ve Zafer (n1) 1049; Soyaslan (n3) 138.

¹⁵⁸ Batuhan Abdullah Baytaz, *Türk Ceza Hukukunda Müsadere* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019) 127.

¹⁵⁹ Baytaz (n154) 124.

¹⁶⁰ Certel (n147) 190.

¹⁶¹ Baytaz (n154) Gedik (n135) 243; Centel ve Zafer (n1) 1049.

kişilerdir¹⁶². Malen sorumlu, yargılama konusu işin hükme bağlanması ve hükmün kesinleşmesinden sonra maddi veya mali sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek ve buna katlanacak kişi olarak tanımlanır. 2. Madde ile 257. Maddenin ikinci fıkrası birlikte değerlendirildiğinde, müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kişinin malen sorumlu olduğu ortaya çıkmaktadır.¹⁶³ Bu nedenle müsadere davalarında katılma hakkını kullanmamış olsa dahi Yargıtay CMK m. 260 dolayısıyla malen sorumlunun katılma sıfatını alabilecek surette zarar görmüş olması halinde müsadere edilen eşyaya ilişkin kararı temyiz edebileceğini kabul etmektedir¹⁶⁴.

Malen sorumlu, müsadere davasının asıl ceza davasıyla birlikte görüldüğü hallerde CMK'nın 237. maddesi gereği katılan sıfatıyla davaya katılabilir. Bu davada müsadereye ilişkin görüş bildirme de dâhil olmak üzere katılanın sahip olduğu bütün hakları kullanabilir. Tek başına açılan ve duruşmalı olarak görülen müsadere davalarına da malen sorumlu m. 257/2 gereği müsadere veya iade olunacak eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kişi olarak çağrılır ve sanığın sahip olduğu tüm hakları kullanabilir¹⁶⁵. Malen sorumlu bu davada katılan sıfatını almamış olsa dahi sanığın sahip olduğu haklara sahip olacak ve hükmü temyiz edebilecektir. Tali ceza davası olarak görülen müsadere davasına malen sorumlunun davet edilmesi gerektiği Kanunda açıkça düzenlenmiştir. Açılmış olan ceza davasına malen sorumlunun katılma talebinde bulunmasını engelleyen bir hüküm de Kanunda bulunmamaktadır¹⁶⁶.

Kanun koyucu ilgili maddede bu kişilerin sanığın sahip olduğu hakları kullanabileceklerini düzenlemiştir. CMK malen sorumlunun, müsadere davasında müsadere veya iade edilecek eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hakkı olan kişi olarak çağrılacağını düzenlemekte ve sanığın sahip olduğu hakları kullanabileceğini açıkça ifade etmektedir. Bu nedenle, bu davada malen sorumlunun vekil ile değil müdafii ile temsil

---

¹⁶² Centel ve Zafer (n1) 1049.

¹⁶³ Bakıcı (n149) 1068; Koç (n8) 138; “Araç maliki olduğu anlaşılan S.Ö'nün adresi tespit edilip malen sorumlu sıfatı ile duruşmadan haberdar edilmeden yokluğunda yargılama yapılarak hüküm verildiği gözetilerek,” Yargıtay 7. CD, 4009/11025, 18.12.2017.

¹⁶⁴ “Malen sorumlu davaya katılmamış ise de 5271 sayılı CMK.nun 260. maddesi gereğince, katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için yasa yollarının açık olduğu gözetilip malen sorumlunun suçtan zarar görme olasılığına göre nakil aracının müsadere hakkında kurulan hükmü temyize hakkı bulunduğu belirlenerek yapılan incelemede”, Yargıtay 7. CD, 2101/6935, 28/09/2017.

¹⁶⁵ Bakıcı (n155) 1068.

¹⁶⁶ Koç (n8) 139; “Araç ruhsat sureti dosyada alınarak kayıt malikinin farklı bir kişi olması durumunda usulüne uygun tebligat ile duruşmadan haberdar edilip, dinlenilmesinin ardından davaya katılma hakkı tanınarak malen sorumlunun iyi niyetli 3. kişi durumunda olup olmadığı tespit edilir..” Yargıtay 7. CD, 1880/647, 17.01.2023.

edilebileceği doktrinde ileri sürülmektedir¹⁶⁷. Ancak, bizce kanunda bu kişilerin sanığın haklarını kullanabileceklerinin düzenlenmesi, onları sanık statüsüne sokmamaktadır. Bu kişilerin sanığın yanında ancak sanıktan ayrı bir statüleri bulunmaktadır. CMK m. 2/c de müdafinin sanığın savunmasını yapacağı belirtilmiştir, CMK m. 257/2 de bahsedilen bu kişiler ise sanık olmayıp sadece sanığa tanınan hakları kullanabileceklerinden ceza muhakemesinde müdafii tarafından değil vekil ile temsil edilmeleri gerekmektedir¹⁶⁸.

IV. MALEN SORUMLUNUN DAVAYA KATILMA USULÜ

A. Katılma Talebinin Zamanı

CMK m. 237/1e göre malen sorumlu ve diğer katılma hakkı olanlar ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında şikâyetçi olduklarını bildirerek davaya katılma talebinde bulunabilir. Ancak katılma hakkının kullanım süresi CMK m. 237/1 ile sınırlandırılmış ve ilk derece mahkemesince hüküm verilinceye kadar davaya katılma mümkün kılınmıştır.

Kanun koyucu CMK'nın 237. ve 238. maddelerinde açıkça katılmanın kovuşturma evresinin her aşamasında mahkemeye dilekçe verilmesi veya sözlü talebin tutanağa geçirilmesi suretiyle yapılabileceğini ve kanun yolu aşamasında katılma talebinde bulunulamayacağını düzenlemiştir. Bu düzenlemeler gereği soruşturma evresinde katılma talebinde bulunulması mümkün değildir.¹⁶⁹ Soruşturma evresinde katılma isteği yapılamayacağı gibi, iddianamenin mahkemeye verilmesi ile iddianamenin kabulü arasında da talepte bulunulması mümkün değildir, katılma talebi ancak iddianamenin kabul edilmesinden itibaren yapılabilir. Duruşma hazırlığı evresi ise kovuşturma evresinin bir aşaması olduğu için bu aşamada katılma talebinde bulunulabilir, katılma talebine ilişkin bu aşamada verilen kabul kararı duruşma aşaması bakımından da bağlayıcıdır¹⁷⁰.

Katılma talebi kovuşturma evresinde yapılmakla birlikte, katılan sıfatı talepte bulunulmasıyla değil ancak mahkemenin malen sorumlunun katılma talebini kabul ettiğine ilişkin karar ile kazanılmaktadır, yani sadece talepte bulunulması malen sorumlunun katılan sıfatını kazandığı anlamına gelmez¹⁷¹. CMK m. 233e göre mağdur ile şikâyetçi, Cumhuriyet

¹⁶⁷ Soyaslan (n3) 469-470.

¹⁶⁸ Centel ve Zafer (n1) 1049; Koç (n8) 139.

¹⁶⁹ Koç (n8) 140; Kazaker (n7) 129.

¹⁷⁰ Koç (n8) 142; Kazaker (n7) 128.

¹⁷¹ Yurtcan (n54) 1265; Toroslu ve Feyzioğlu (n57) 122; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 561; Kazaker (n7) 93; Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan, Özaydın, Erden Tütüncü, Altınok Villemin ve Tok (n144) 236.

savcısı veya mahkeme başkanı veya hâkim tarafından çağrı kâğıdı ile çağırılıp dinlenir ve CMK m. 234/1-b-1'e göre kovuşturma evresinde duruşmadan haberdar edilir¹⁷².

B. Katılmanın Usulü

Malen sorumlu, kamu davasının açılmasından sonra mahkemeye dilekçe vererek ya da katılma talebine ilişkin sözlü başvurusunu duruşma tutanağına geçirtmek suretiyle kamu davasına katılabilir. Kanunda açıkça *şikâyetçi olduğunu bildirerek* ifadesi kullanılsa da katılma talebi ile şikâyet aynı şey değildir¹⁷³. Katılan olabilmek için şikâyetçi olmak gerekmele birlikte bunlar farklı kavramlardır. Sanığın cezalandırılmasını isteyen şikâyetçi davaya katılma hakkını kullanmak istemeyebilir. Davaya katılma ile katılan sıfatını alan kişi; sanığa soru sorabilmekte, tanık çağırabilmekte, delil ileri sürebilmekte, kanun yoluna başvurabilmekte yani aktif bir şekilde ceza muhakemesini yönlendirebilmektedir. Şikâyetçi ise katılan sıfatını almadığı müddetçe bu yetkileri kullanamamakta, sadece sanığın cezalandırılmasını isteyerek ceza muhakemesinin konusunu oluşturan olaya ilişkin görüşlerini belirtmektedir. Dolayısıyla şikâyetçinin pasif konumuna karşın cumhuriyet savcısının veya sanığın yanında davayı yönlendiren katılanın aktif bir pozisyonda olduğunu söylemek mümkündür¹⁷⁴. Sadece şikâyete bağlı olan suçlarda değil resen soruşturulan ve kovuşturulan suçlarda da katılma talebinde bulunulabilir. Şikâyete bağlı olan suçlarda şikâyetçi olmak kamu davasına katılma talebi olarak anlaşılmamalıdır. CMK m. 238/2 de şikâyeti belirten ifade üzerine duruşma sırasında suçtan zarar görenden davaya katılma isteğinin olup olmadığının sorulacağı düzenlenmiştir. Hükmün emredici olması nedeniyle suçtan zarar görenlere şikâyetten sonra mahkeme tarafından davaya katılmak isteyip istemediğinin sorulmaması bozma nedeni oluşturmaktadır¹⁷⁵. Şikâyete bağlı suçlarda doğrudan veya dolaylı olarak suçtan zarar gören olmadığı için malen sorumlunun şikâyet hakkı bulunmamaktadır, bu nedenle şikâyete bağlı suçlarda soruşturma ve kovuşturmayı malen sorumlunun şikâyetçi olmak suretiyle başlatması mümkün değildir. Malen sorumlu ancak şikâyet şartı gerçekleşmiş ve zaten başlamış olan bir kovuşturmada sanığın cezalandırılmasını belirterek katılma isteğinde bulunabilir. Örneğin malen sorumlunun işlettiği araçla trafik kazası yapılması sonucu basit taksirle yaralama suçunun olduğu iddia edilen bir olayda malen sorumlu ancak mağdur şikâyetçi olduktan ve kamu davası açıldıktan

---

¹⁷² Centel ve Zafer (n1) 1011.

¹⁷³ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 550.

¹⁷⁴ Koç (n8) 107.

¹⁷⁵ Koç (n8) 153.

sonra katılma talebinde bulunabilir. Davaya katılma usulünün düzenlendiği 238/2 de de, her ne kadar 237. Maddede katılma hakkına sahip olanların arasında malen sorumlu ifade edilmiş olsa da, sadece suçtan zarar görenden bahsedilmiş malen sorumluya yer verilmemiştir. Kanımızca m. 238/2de sadece suçtan zarar görenden bahsedilse de katılma hakkı kanunen kabul edildiği için sanıktan şikâyetçi olduğunu belirten malen sorumluya da davaya katılıp katılmak istemediğinin sorulması gerekir. Zaten CMK m. 234/3 gereği malen sorumluya 234. Maddede kabul edilen kanuni haklarının hatırlatılması şarttır¹⁷⁶. Failin cezalandırılma isteğinin ifade edilmesi de şikâyetçi olma anlamına gelmektedir. Katılma talebi tek taraflı bir işlem olup dilekçesinin belli bir şekli bulunmamaktadır, katılma hakkı olanların davayı takip iradelerini göstermesi yeterlidir. Yargıtay tarafından duruşmaya vekâletnamesi bulunan avukat gönderilmesi, mahkemeye soruşturmanın genişletilmesi talebini içeren dilekçe verilmesi, tanık listesi verilmesi, yeni kanıtlar sunulması gibi sanığın cezalandırılmasına ilişkin istekler davaya katılma talebi olarak değerlendirilmektedir¹⁷⁷.

Mahkeme katılma talebiyle bağlıdır, davasız yargılama olmaz ilkesi gereği katılma talebi bulunmaksızın mahkemenin kendiliğinden katılma kararı vermesi mümkün değildir¹⁷⁸. Malen sorumlunun sadece malen sorumlu sıfatına sahip olması dolayısıyla resen katılan olarak muhakemeye kabulü hukuka uygun değildir¹⁷⁹. Kanunun açık düzenlemesi gereği önce hak sahibinin usule uygun talebi olmalı, sonrasında bu talep üzerine mahkeme bir karar vermelidir¹⁸⁰. Malen sorumlu katılma hakkına sahip olmakla birlikte davaya katılmak zorunda değildir, katılma iradidir ancak davayı yönlendirmeye ilişkin bir iradesi varsa buna ilişkin talepte bulunduktan sonra malen sorumlunun katılan olarak kabulüne karar verilebilir. Bu kuralın tek istisnası 5320 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 9. Maddesidir. Hükme göre CMK'nın yürürlüğe girdiği tarihte yürütülen şahsi davalar ile Özel Kanunlarda öngörülen şahsi davalar kamu davasına dönüşecek ve şahsi davacılar da talebe gerek olmaksızın kendiliğinden katılan sıfatını alacaktır.

---

176 “Mahkemece zorralımına karar verilen XXXX plakalı aracın ruhsat sahibi olan H.B.’nin, malen sorumlu sıfatıyla CMK 234. maddesindeki yasal hakları hatırlatılmadan ve davaya katılma olanağı sağlanmadan, nakil aracının müsaderesine karar verilmesi” Yargıtay 7. CD, 29037/9086, 30.06.2016.

177 Centel ve Zafer (n1) 1013, Ünver ve Hakeri (n57) 701.

178 Kunter, Yenisey ve Nuhoglu (n16) 206; Koç (n8) 147.

179 “Malen sorumlu şirketin katılma talebi bulunmadığı ve katılan sıfatı almadığı anlaşılacakla, hükmü temyize hakkı bulunmadığından”, Yargıtay 12. CD, 9556/8107, 09/05/2016.

180 Kunter, Yenisey ve Nuhoglu (n16) 206; Koç (n8) 147.

Öncelikli olarak katılma talebinde bulunanın malen sorumlu sıfatına sahip olup olmadığı karar vermeye yetkili mahkeme tarafından incelenir. Talepte bulunanın dava ehliyeti, ayırtım gücüne sahip olup olmadığı, kanuni temsilci ile temsil gerektiği hallerde velayet hakkının bulunup bulunmadığı ya da vesayet makamından izin alıp alınmadığı, talepte bulunanın tüzel kişi olması durumunda tüzel kişi adına katılma isteyen kişi veya organın temsil yetkisinin bulunup bulunmadığı mahkemece incelenecek konulardır¹⁸¹. Katılma talebine ilişkin olumlu ya da olumsuz karar Cumhuriyet savcısının, sanık ve varsa müdafinin dinlenmesinden sonra verilir. CMK, CMUK tan farklı olarak katılma talebi üzerine sadece Cumhuriyet savcısının dinlenilmesi ile yetinmemiş, sanık ve varsa müdafinin de dinlenilmesi gerektiğini düzenlemiştir, böylece katılma başvurularının daha iyi bir şekilde değerlendirilmesi amaçlanmıştır¹⁸². Katılma tali bir ceza davasıdır ve mahkemenin katılma talebi hakkında mutlaka bir karar vermesi zorunludur.¹⁸³ Katılma kararlarına karşı hükümler birlikte kanun yoluna başvurulabilir.

CMK m. 240 a göre katılma davanın durması sonucunu doğurmaz. Duruşma ve yargılama usulüne ilişkin işlemlerin tarihi belirlenmiş ise zamanın dar olmasından dolayı katılanın çağrılmaması ya da katılana haber verilememesi durumlarında dahi anılan işlemler belirlenmiş olan tarihte yapılır. CMK m. 241 e göre katılan sıfatını kazanmadan önce verilmiş olan kararlar katılana tebliğ edilmez, bu kararlara karşı katılanın kanun yoluna başvuru hakkı Cumhuriyet savcısı için öngörülen sürenin bitmesiyle birlikte sona erer.

V. MALEN SORUMLUNUN KATILAN SIFATINI KAZANDIKTAN SONRAKİ HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

CMK'nın 233 ila 236. Maddeleri arasında katılanın hakları düzenlenmiştir. Malen sorumlu kamu davasına katıldığında tutanak ve belgelerden örnek isteyebilir. (CMK m. 234/1-b) Malen sorumlu katılan olarak davaya katıldıktan sonra hâkimi reddetme hakkına sahiptir. (CMK m. 24/2) Katılan olarak malen sorumlu duruşmada verilecek kararlara ilişkin görüş bildirebilir, duruşmada verilecek kararlar malen sorumlu dinlendikten sonra alınır. (CMK m. 33) Duruşma hazırlığı aşamasında mahkeme başkanı ya da hâkimden belli bir tanığın ya da uzman kişinin çağrılmasını talep edebilir, bu talep reddedildiğinde malen sorumlu bu kişileri mahkemeye getirebilir ve bu kişiler duruşmada dinlenir. (CMK m. 178) Cumhuriyet savcısı duruşma disiplinini bozmaksızın malen sorumluya doğrudan soru

¹⁸¹ Koç (n8) 163-164; Kazaker (n7) 138-139.

¹⁸² Özbek, Doğan ve Bacaksız (n2) 551.

¹⁸³ Centel ve Zafer (n1) 1013.

sorabilir, malen sorumlu da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile sanığa, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya katılan diğer kişilere soru sorabilir, soruya itiraz edildiğinde sorunun gerekli olup olmadığına mahkeme başkanı karar verir. (CMK m. 201/1) Suç ortağının, tanığın veya bilirkişinin dinlenmesinden sonra söylenenler hakkında malen sorumlu açıklama yapabilir. Herhangi bir belgenin okunmasından sonra da malen sorumlu belgenin içeriği hakkında görüş beyan edebilir. (CMK m. 215) Malen sorumlu delillerle ilgili tartışmaya katılma hakkına da sahiptir, sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcisinin açıklamalarına ilişkin söz söyleyip cevap verebilir. (CMK m. 216) Malen sorumlu, Cumhuriyet savcısı, sanık veya müdafî ile birlikte CMK m. 211/1 de belirtilenlerin dışında kalan tutanakların okunmasına rıza gösterebilirler, ancak malen sorumlu bu tutanakların okunmasını kabul etmez ise ilgilinin duruşmada dinlenmesi gereklidir. (CMK m. 211/2) CMK m. 232/2 ye göre hükümde katılan olarak davaya katılmış malen sorumlunun adı soyadı yer alır.

Katılan olarak malen sorumlunun davayı takip etme zorunluluğu yoktur. Bir oturuma katılmaması onun katılma talebinden ve kendisine tanınan haklardan vazgeçmesi demek değildir¹⁸⁴. Malen sorumlunun duruşma oturumlarında hazır bulunma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Malen sorumlu duruşma düzenini bozmamalıdır, sanığın sorgusu ya da tanıkların dinlenmesi sırasında izinsiz söze karışmamalı, sanık veya tanıklara karşı suç işlememeli, mahkemeye karşı uygunsuz tavırlarda bulunmamalıdır¹⁸⁵.

Malen sorumlu dilekçe vererek ya da katılmadan vazgeçtiğine ilişkin sözlü beyanını tutanağa geçirttikten sonra katılmadan vazgeçebilir. Bu hem katılma hakkından vazgeçmek hem de katılma sıfatını kazandıktan sonra katılmadan vazgeçmek şeklinde olabilir. Katılmadan önce verilen kararların malen sorumluya tebliğ edilmesi gerekmez. Katılan olarak malen sorumlunun en önemli haklarından birisi kanun yoluna başvurma hakkıdır, katılan sıfatını almadığı müddetçe malen sorumlunun temyiz hakkı bulunmamaktadır. Malen sorumlu, katılmadan sonra verilen kararlara karşı tek başına kanun yollarına başvurabilir, bu konuda Cumhuriyet savcısına bağlı değildir.¹⁸⁶ Malen sorumlunun başvurusu ile karar bozulduğunda Cumhuriyet savcısı kendisi kanun yoluna gitmemiş olsa dahi davayı yeniden takip eder. Malen sorumlu süresi içinde kanun yoluna başvurmayacağını açıklayabilir ya da yapılmış olan başvurusunu geri alabilir, vekâletnamesinde yetkilendirilmiş olması koşuluyla

---

¹⁸⁴ Centel ve Zafer (n1) 1015; Ünver ve Hakeri (n57) 702.

¹⁸⁵ Centel ve Zafer (n1) 1018; Onursal (n 5) 127.

¹⁸⁶ Centel ve Zafer (n1) 1016.

bu işlemleri malen sorumlunun avukatı da yapabilir. Malen sorumlu ile avukatının bu konuda iradeleri çeliştiğinde, malen sorumlunun iradesi geçerli sayılmalıdır. Malen sorumlu katılmadan vazgeçtiğinde artık kanun yoluna başvurma hakkı bulunmamaktadır. Kanun yolu aşamasında malen sorumlu başvurusunu geri çekerse kanun yolu muhakemesi biter. Kanun yolu başvurusunu geri çekerken katılmadan vazgeçebilir, ancak sadece kanunu yolu başvurusundan vazgeçmesi katılmadan vazgeçmesi olarak yorumlanamaz¹⁸⁷.

Davaların birleştirilmesi halinde malen sorumlu hangi davaya katılmış ise ancak o davaya ilişkin hükmü temyiz edebilir. Malen sorumlu sanık hakkında şikâyetçi olmak suretiyle davaya katılmış olsa da, sanık lehine hükmü temyiz edebilir¹⁸⁸. Her ne kadar katılmanın amacı ile çelişse de¹⁸⁹ bunu engelleyen bir hüküm olmadığı gibi, malen sorumlunun sanık aleyhine verilen karardan olumsuz etkileneceği de açıktır. Sanık lehine kanun yoluna başvuran malen sorumlunun bu yola başvurmak bakımından menfaati vardır, dolayısıyla sanık lehine başvuru yapmasının önünde yasal bir engel bulunmamaktadır. Yargıtay da malen sorumlunun sanık aleyhine temyiz yoluna başvurmasını kabul etmemektedir¹⁹⁰. Malen sorumlu tek başına kanun yoluna başvurmuş ise hüküm sanık lehine bozulup değiştirilebilir¹⁹¹.

SONUÇ

Malen sorumlu suç dolayısıyla ortaya çıkan zararı özel hukuk ya da idare hukuku uyarınca ödemek zorunda olan kişi olmakla birlikte bu zararın ceza mahkemesince tespiti ve tazmini şahsi hak davasının kaldırılmış olması dolayısıyla mümkün değildir. Yani verilecek hükümden malen etkilenmesi malen sorumludan ceza yargılamasında tazminat talep edilmesi sonucunu doğurmaz, tazminat taleplerine ilişkin dava ilgili hukuk mahkemesinde ya da idare mahkemesinde açılmalıdır. Kişinin malen sorumlu sıfatına sahip olup olmadığının tespiti katılma hakkının kullanılması bakımından önemlidir.

Ceza yargılaması bakımından malen sorumlunun en önemli özelliği katılma hakkına ve dolayısıyla davayı yönlendirebilme olanağına sahip olmasıdır. Ceza muhakemesinde

---

¹⁸⁷ Centel ve Zafer (n1) 1016.

¹⁸⁸ Centel ve Zafer (n1) 1016-1017.

¹⁸⁹ Çınar (n114) 83.

¹⁹⁰ “Sanık Ö. F. B.’nin kullandığı aracın sahibi olan N.A’nın malen sorumlu sıfatıyla CMK’nın 237/1. maddesi gereğince malen sorumlu sıfatıyla CMK’nın 237/1. maddesi gereğince sanık yanında, sanığın lehine davaya katılma hakkının bulunduğu, katılma kararının sanık aleyhine hükmü temyiz etme hak ve yetkisi vermediği”, Yargıtay 12. CD, 872/4771, T: 11.06.2014.

¹⁹¹ Centel ve Zafer (n1) 1016-1017.

malen sorumluya katılma hakkının verilmesi, bu katılmanın cumhuriyet savcısının mı yoksa sanığın mı yanında olacağına ilişkin soruyu da beraberinde getirmiştir. Kural olarak katılma savcının yanında olmaktadır. Bunun nedeni katılma kurumunun mağdura süje sıfatını kazandırması ve davayı yönlendirebilmesine imkân sağlayarak onun hak ve menfaatlerini korumasıdır. Ancak suçtan zarar görenden farklı olarak malen sorumlu sanığın cezalandırılmasını değil beraat etmesini istemektedir, bu nedenle iddia makamının değil savunmanın yanında davaya katılabilmekte, verilen kararı sanık lehine temyiz edebilmektedir. CMK m. 237/1 hükmünün katılmayı sanıktan şikâyetçi olmak suretiyle mümkün kılması ise malen sorumlunun hem sanıktan şikâyetçi olması hem de davada sanığın yanında yer alması gibi mantıksız bir duruma yol açmaktadır. Bu nedenle hükmün katılma isteğine ilişkin talepte bulunmak şeklinde değiştirilmesi kanımızca daha uygun olacaktır. Ancak temel sorun malen sorumluya katılma hakkı verilerek mağdur ve suçtan zarar görenin karşısında sanığın yanında yer almasının sağlanmasıdır. Katılma kurumu sanığın karşısında mağduru koruyan bir kurumdur, kurum ile amaçlanan kanımızca mağdur-sanık dengesinin sağlanması değil, suç ile doğrudan ya da dolaylı olarak hukuki menfaatleri zarar gören suçtan zarar görenlerin haklarının güvence altına alınması, ceza davasında aktif rol almalarının sağlanmasıdır. Her ne kadar mali olarak sorumlu olması nedeniyle işlenen suçtan dolaylı olarak etkilense de malen sorumlu suçtan doğrudan ya da dolaylı olarak zarar gören kişi değildir. Suçtan zarar gören kavramının dahi kamusal ilkesi dolayısıyla dar yorumlanması gerektiği halde, malen sorumluya katılma hakkı verilmesi istisna bir kurum olan katılmanın sınırlarını çok genişletmektedir. Uygulamada da görüleceği üzere malen sorumlu en çok müsadere davalarında müsadere edilen eşyanın sahibi olarak karşımıza çıkmaktadır. CMK m. 257/2 de ifade edilen müsadere olunacak eşya üzerinde hakkı olan kimse de malen sorumludur. Düzenlemeye göre bu kişi zaten sanığa tanınan hakları kullanabilmektedir. Hükme ayrıca malen sorumlunun müsadere davaları ile sınırlı kalmak kaydıyla katılma hakkına sahip olduğuna ilişkin bir düzenlemenin getirilmesi, CMK m. 237 açısından ise katılma hakkının sadece mağdur ve suçtan zarar görene tanınması bizce yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

Acar H, *Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu* (Adalet Yayınevi 2019).

Aktaş B, *Türk ve İtalyan Hukukunda Güvenlik Tedbiri Kuramı ve Kişi Hürriyetini Sınırlandıran Güvenlik Tedbirleri* (Yetkin Yayınları, 2023).

Akünel T, *Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler* (Beta Yayıncılık 1995).

Akyürek G, *Yargılamanın Yenilenmesi* (Seçkin Yayıncılık 2018).

Aldemir H, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları* (Adalet Yayınevi 2021).

Altınok Ormancı P, “Tüzel Kişilerde Fiili Organ Kavramı ve Fiili Organın Hukuka Aykırı Fiilleri ile Hukuki İşlemlerinin Doğurduğu Sonuçlar” (2021) 79 (4) İstanbul Hukuk Mecmuası 1261-1283.

Apaydın C, *Olağan ve Olağanüstü Kanun Yolları* (Seçkin Yayıncılık 2020).

Artuk M E, Gökçen A, Alşahin M E, Çakır K, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (16. Baskı, Adalet Yayınevi 2022).

Aslan N, “Ceza Mahkemelerinde Davaya Katılma (Müdahale) Üzerine Bir İnceleme” (1986) 77 (2) Adalet Dergisi 67-73.

Aşkın U, *Ceza Muhakemesinde İstinaf Kanun Yolu* (Adalet Yayınevi, 2018).

Ateş B, *Kamu Davasına Katılma* (Adalet Yayınevi 2021).

Bakıcı S, “Kamu Davasına Katılma” (1991) 6 Ankara Barosu Dergisi 909-922.

Bakıcı S, *Ceza Hukuku Genel Hükümleri* (2.Baskı Adalet Yayınevi 2008).

Baytaç B A, *Türk Ceza Hukukunda Müsadere* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019).

Birtek F, *Ceza Muhakemesinde İstinaf* (Adalet Yayınevi 2019).

Bozacı A, “Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma”, (2013) 71(1) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 157-175.

Centel N ve Zafer H, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (21. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım 2022).

Certel A, *Müsadere* (Seçkin Yayınevi, 2008).

Çınar A R, “Ceza Yargılamasında Kamu Davasına Katılma” (2019) 21, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan 2801-2836.

Çınar A R, *Türk ve Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf* (Adalet Yayınevi 2010).

Dalkılıç A, *Türk Ceza Hukukunda Müsadere* (Seçkin Yayıncılık 2013).

Değirmenci O, “Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları” (2008) 21 (77) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 33-86.

Erdem M R ve Şentürk C, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları* (Seçkin Yayıncılık, 2019).

Erem F, *Ceza Usulü Hukuku*, (4. Basım, Sevinç Matbaası 1979).

Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26. Basım, Yetkin Yayınları 2021).

Gedik D, *5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na Göre Müsadere* (Adalet Yayınevi 2016).

Gödekli M, *Ceza Hukukunda Güvenlik Tedbirleri ve Muhakeme Usulü* (Adalet Yayınevi 2020).

Gözler K ve Kaplan G, *İdare Hukuku Dersleri*, (25. Basım, Ekin Yayınları 2023).

Gözübüyük A Ş ve Tan T, *İdare Hukuku Cilt II* (9. Basım, Turhan Kitabevi 2017).

Günday M, *İdare Hukuku*, (10. Baskı, İmaj Yayınevi 2013).

Gündüz H, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi* (Yetkin Yayınları 2019).

Kafes V “Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi”, (2011) 60 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 83-156.

Karakurt A, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Muhakemenin Yenilenmesi* (Seçkin Yayıncılık 2009).

Kaymaz S, *Ceza Muhakemesinde İstinaf* (Seçkin Yayıncılık 2017).

Kazaker G, *Kamu Davasına Katılma* (Adalet Yayınevi 2019).

Kılıçoğlu A, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (20. Basım, Turhan Kitabevi 2016).

Koca M ve Üzülmez İ, “Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdurun Korunması Ve Mağdura Tanınan Haklar”, (2016) 7 Hukuki Perspektifler Dergisi 119-148.

Koca M, “Temyiz Yolunda Davaya Katılma” (2014) 18 (5) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 1-28.

Koç Z, *Ceza Muhakemesinde Katılan* (XII Levha Yayıncılık 2011).

Kunter N, Yenisey F, Nuhoglu A, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, (18. Baskı, Beta Basım Yayıncılık 2010).

Kuru B, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku* (Legal Yayıncılık 2016).

Malkoç İ. ve Yüksektepe M., *Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt* (2. Baskı, Malkoç Kitabevi 2008).

Meran N, *Ceza Yargılamasında İstinaf ve Temyiz* (Adalet Yayınevi 2016).

Nişancı D, *Ceza Muhakemesinde Yargılamanın Yenilenmesi* (Adalet Yayınevi 2018).

Onursal S, *Kamu Davasına Müdahale* (Fakülteler Matbaası 1968).

Ömeroğlu Ö, *Türk Ceza Mahkemesinde Şahsi Dava ve Gerekliği Sorunu* (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1999).

Öndeş S, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Kamu Davasına Katılma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019).

Özbek V Ö, Doğan K, Bacaksız P, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (14. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2021).

Özgen E, *Ceza Muhakemesinin Yenilenmesi* (AÜHF Yayınları 1968).

Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2021).

Öztan B, *Tüzel Kişiler* (Turhan Kitabevi 1994).

Öztürk B, Tezcan D, Erdem M R, Sırma Gezer Ö, Saygılar Kırıt Y, Alan E, Özaydın Ö, Erden Tütüncü E, Tok M C, *Ceza Muhakemesi Hukuku (Nazari Ve Uygulamalı)* (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023).

Pamuk G, *Türk Ve Fransız Ceza Muhakemesi Hukuku'nda Mağdurun Makam Olarak Yeri* (Beta Basım Yayım Dağıtım 2012).

Parlar A ve Hatipoğlu M, *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu C. II* (Yayın Matbaacılık 2008).

Reisoğlu S, *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25. Basım, Yetkin Yayınları 2014).

Saatçioğlu C, “Davaya Katılma, Kişisel Dava, Kaçakçılık Ve Orman Davalarında Davaya Katılma”, (1973) 64 (5-6) Adalet Dergisi 427-440.

Sarıgül A. T., *Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf* (Türkiye Barolar Birliği Yayını 2017).

Soyaslan D, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (8. Baskı, Yetkin Yayınevi 2020).

Surlu M H, “Ceza Davalarında Kişisel Hak İstemi ve Sonuçlandırılması”, (1970) 61 (8) Adalet Dergisi 512-530.

Şahin C ve Göktürk N, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (14. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023)
Toroslu N ve Feyzioğlu M, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (22. Baskı, Savaş Yayınevi 2023).

Ünlütepe C, *Kamu Davasına Katılma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2008).

Ünver Y ve Hakeri H, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (17. Baskı, Adalet Yayınevi 2020).

Yapar H., *Ceza Muhakemesi Hukukunda Katılan* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2017).

Yenisey F ve Nuhoglu A, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (10. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022).

Yenisey F, *Duruşma Ve Kanun Yolları* (2. Baskı, Beta Yayıncılık 1990).

Yıldırım T, Yasin M, Kaman N, Özdemir E, Fiş Üstün G, Çakır H M, Okay Tekinsoy Ö,
İdare Hukuku (8. Basım, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Yılmaz Z, *Ceza Muhakemesinde Mağdur Hakları, Davaya Katılma, Yargılama Giderleri*
(Şeçkin Yayınevi 2007).

Yurtcan E, *Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Şerhi* (8. Baskı, Adalet Yayınevi 2017).

Yurtcan E, *Ceza Yargılaması Hukuku* (12. Bası, Beta Yayıncılık 2007).

Yurtcan E, *Şahsi Dava ve Uygulaması*, (3. Baskı, Işın Yayıncılık 1989).